Datum
2026-04-30

Diarienummer
KS-2022-3108

Programsamrådsredogörelse – Planprogram för Loviseberg inom kommundelarna Loviseberg, Glömsta och Flemingsberg, Huddinge kommun

Sammanfattning

Samråd genomfördes under tiden 2 juni – 6 juli 2025 genom att information om programförslaget sändes till berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen och berörda remissinstanser för yttrande.

Handlingarna har funnits tillgängliga på kommunens hemsida, på servicecenter på huvudbiblioteket, Kommunalvägen 28A och på biblioteket i Flemingsberg, Ebba Bååts torg 20.

Under samrådet har synpunkter inkommit från både remissinstanser och enskilda. Synpunkterna rör i huvudsak exploateringens omfattning och lokalisering samt påverkan på naturvärden, kulturmiljö, jordbruksmark och rekreationsområden. Även dagvatten- och översvämningsfrågor, trafik och trafiksäkerhet, brister i kollektivtrafik och behov av infrastruktur lyfts. Flera yttranden efterfrågar minskad exploatering, bättre hänsyn till befintlig bebyggelse samt bevarande av värdefull natur och spridningssamband. Synpunkter har också lämnats om behov av alternativredovisning, samordning med angränsande projekt och övergripande hållbarhetsfrågor.

Förvaltningen har bemött synpunkterna i samrådsredogörelsen och gjort vissa förtydliganden i planprogrammet. Planprogrammets inriktning kvarstår dock, i linje med kommunens översiktsplan, regionala mål och ambitionen om kollektivtrafiknära utveckling. Flera av de frågor som lyfts kommer att utredas vidare i efterföljande detaljplaneskede.

Förändringar i programkartan

- Huvudgatan och Spårväg Syd redovisas med en bredare linje för att signalera att placeringen av dessa är ungefärliga.
- I det tätaste karaktärsområdet har våningsantalet höjts från 5-7 våningar till 5-8 våningar. Detta med resonemanget i programmet att fler småhus kan tillskapas i övriga karaktärsområden om det högsta våningsantalet väljs.

Programsamrådsredogörelsens innehåll

Beskrivning av ärendet 2
Hur har samrådet gått till? 2
Inkomna yttranden från remissinstanser 3
Inkomna yttranden från sakägare enligt fastighetsförteckning 49
Inkomna yttranden från övriga 54

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsens förvaltning fick i maj 2023 i uppdrag av kommunstyrelsen att upprätta ett planprogram för Loviseberg.

Syftet med planprogrammet är att översiktligt utreda förutsättningar och lämplig utveckling för en helt ny stadsdel i Loviseberg. Planprogrammet anger mål och riktlinjer för en utveckling med omkring 5 800 nya bostäder, tolv förskolor, tre skolor, en stadsdelspark och två centrum.

Planprogrammet för Loviseberg har tagits fram av en projektgrupp under ledning av plansektionen på kommunstyrelsens förvaltning.

Hur har samrådet gått till?

Samråd har skett under tiden 2 juni – 6 juli 2025. Information om programförslaget har skickats till berörda sakägare, myndigheter, nämnder med flera. Under samrådstiden har programhandlingarna funnits tillgängliga på Huddinge kommuns servicecenter, biblioteket i Flemingsberg och på kommunens hemsida. Kungörelse har införts i Mitti Huddinge den 7 juni 2025 samt anslagits på kommunens anslagstavla den 2 juni 2025.

Programförslaget har redovisats vid ett offentligt annonserat samrådsmöte som hölls den 12 juni 2025 på Folkes Konferens Bistro & Café på Sjödalstorget 1, Huddinge kommun. Vid samrådsmötet närvarande 16 sällskap.

Inkomna remissvar och yttranden har sammanställts och sammanfattats i denna programsamrådsredogörelse men finns tillgängliga i sin helhet i kommunens diarium. Samtliga remissvar och yttranden bemöts i kommentarer nedan.

Inkomna yttranden från remissinstanser

Länsstyrelsen, i Stockholms län

Riksintresse för kommunikationer, 3 kap 8 § miljöbalken

Tvärförbindelse Södertörn
Vägplanen för Tvärförbindelse Södertörn har vunnit laga kraft, vilket innebär att Trafikverket har både rättigheter och skyldigheter enligt vägplanen (se Väg 259, Tvärförbindelse Södertörn - www.trafikverket.se). Vägplanen utgör därmed en fast planeringsförutsättning för kommunens kommande detaljplaner. Kommunen behöver i sin planläggning därmed beakta Trafikverkets markanspråk, kommande vägtrafik med hänsyn till hälso- och säkerhetsaspekter samt Trafikverkets framtida behov av vägunderhåll.

Glömstavägen (väg 259)
När Tvärförbindelse Södertörn öppnar för trafik, så kommer väg 259 Glömstavägen gå över till ett kommunalt väghållarskap med stöd av 5§ väglagen. Glömstavägen kommer dock ha en viktig funktion som omledningsväg om någon av Tvärförbindelse Södertörns tunnlar behöver stängas av vid till exempel en trafikolycka. Det är därför viktigt att Glömstavägen även framöver har den kapacitet som krävs för att upprätthålla funktionen som just omledningsväg. Det är också viktigt att det tydligt framgår av planprogrammet att kommande detaljplaner i sina riskberäkningar behöver ta höjd för att det kan komma att gå farligt gods på Glömstavägen.

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar, 3 kap. 9 § miljöbalken

Den militära delen – Håtuna väderstation
Det är positivt att kommunen redogör för att det i angränsning till planområdet finns ett riksintresse för totalförsvaret enligt miljöbalken 3 kap. 9 §, MB, och att kommunen avser att föra dialog med Försvarsmakten för att ta reda på vilket sätt utvecklingen i Loviseberg kan behöva förhålla sig till detta riksintresse. Kommunen behöver komplettera programförslaget med att det även berörs av riksintresse Håtunas (TM0101) påverkansområde. Påverkansområdet är ett cirkulärt område med 50 kilometers radie i förhållande till väderstationen. Inom detta område riskerar höga objekt att skada väderstationens funktion. Därför behöver särskilda analyser genomföras av Försvarsmakten.

I kommande detaljplanering behöver även kommunen beakta att Försvarsmakten har pekat ut hela Sveriges yta som samrådsområde för samtliga objekt som är högre än 20 meter inom tätbebyggt område, och 45 meter utanför.

Den civila delen – transmissionsnätet
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har i oktober 2024 beslutat att mark- och vattenområden som används för samtliga befintliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 3 kap. 9 § MB. Genom programområdets

södra del går en luftledning med tillhörande aktsamhetsområde som är en del transmissionsnätet. Planprogrammet behöver kompletteras med information om att detta är ett riksintresse. Planerad bebyggelse får inte påverka riksintresset negativt.

Mellankommunala och regionala frågor

Grönstruktur
Under rubriken *Miljökonsekvenser* i programförslaget (s 47), framgår att stora arealer obebyggd naturmark med höga naturvärden kommer att ianspråktas för bebyggelse och att flera fridlysta arter och värdefull natur därmed kommer att påverkas negativt. Vidare anger programförslaget att planerad bebyggelse kommer att fragmentera livsmiljöer för flera olika artgrupper och på så vis försvaga de ekologiska spridningssamband som finns på platsen. Förslaget medför även att delar av Huddingeleden byggs bort vilket kan leda till negativa konsekvenser för rekreation och friluftsliv. Därför är det positivt att kommunen i planprogrammet skriver att den föreslagna markanvändningen har anpassats efter områden med viktiga spridningssamband. Det framgår dock inte av hur anpassningarna har skett och eller mellan vilka alternativ av bebyggelsestruktur som valts mellan. Detta kan kommunen komplettera med för att skapa en förståelse för hur och varför vissa val har gjorts.

Det är även positivt att kommunen kommer att föreslå kompensationsåtgärder innan programmet godkänns. Länsstyrelsen anser att kommunen även bör komplettera planprogrammet med tydliga förslag på hur anpassningen kan se ut för de åtgärder som ska motverka de negativa påföljderna av ett genomförande av planprogrammet. Planprogrammet bör även innehålla information om hur kommunen kan säkerställa att åtgärderna genomförs. Om kommunen inte har möjlighet att komplettera planprogrammet med denna information, bör den finnas med i kommande detaljplaner.

Miljökvalitetsnormer för vatten, MKN
Programområdet har tre recipienter, varav två är sjöar (Orlången via Glömstadiket i programområdets östra del samt Albysjön via en kulvert i planområdets västra del) och en är grundvattenförekomsten Tullingeåsen-Ekebyhov-Riksten. Programförslaget kommer att leda till en minskad föroreningsbelastning på recipienterna. Detta beror till stor del på att åkermark omvandlas till annan mindre förorenande markanvändning inom området. Inom programområdet finns också naturmark. När denna tas bort och ersätts med annan markanvändning krävs det mycket mer långtgående rening för att kunna nå ned till lika låg belastning som innan marken har bebyggts. Det kan innebära att kommande detaljplaner utanför jordbruksmarken kommer visa högre belastning på mottagande vattenförekomster, enbart sett till den aktuella detaljplanen. Likaså kan situationen se annorlunda ut om jordbruksmarken inte omvandlas till en mindre förorenande markanvändning. Det är därför viktigt att de enskilda detaljplanerna hänvisar till planprogrammets övergripande påverkan och mål för tydlighet.

De västra delarna av planområdet bidrar i dag direkt med grundvattenbildning till grundvattenförekomsten Tullingeåsen-Ekebyhov-Riksten. Dagvattenutredningen (Afry 2024-12-18) redogör för att det förmodligen är god infiltration i de lager av sandig morän som finns runt bergsområdena och där dagvatten i nuläget troligtvis infiltrerar när det rinner ned från de bergiga områdena med sämre infiltration. Planläggningen kommer innebära en ökad hårdgöringsgrad med snabbare flöden vilket inte är fördelaktigt för infiltration. Kommunen behöver därför beakta detta i kommande detaljplanering och redogöra för planförslagens påverkan på grundvattenförekomstens kvantitativa och kemiska status.

Kommunen har inte utrett grundvattennivåer inom planområdet. För att säkerställa dagvattenanläggningarnas funktion behöver kommunen i kommande detaljplanering visa att anläggningarnas placering är anpassade efter grundvattennivåerna.

Planprogrammet identifierar behovet av att visa hur eventuell förorenad mark, och förorenat grundvatten, påverkar mottagande vattenförekomsters möjlighet att följa MKN vid kommande detaljplanering samt vad som krävs för att reducera de risker som identifieras.

Kommunen kan med fördel inkludera den påverkan Trafikverkets anläggningar har på mottagande vattenförekomsters möjlighet att följa MKN. Detta gäller för samtliga mottagande vattenförekomster för programområdet.

Hälsa och säkerhet

Buller

Av planprogrammet framgår att trafiken på Glömstavägen kommer att minska i samband med att Tvärförbindelse Södertörn tas i bruk. Den nya leden kommer att gå i tunnel genom planområdet och kommunen anger att den främsta risken för buller är det ljud som alstras vid tunnelmynningarna. Med ledning av plankartan bedömer Länsstyrelsen att det främst är den västra mynningen som kan ge upphov till bullerstörningar för planerad bostadsbebyggelse, vilket kommunen behöver beakta i kommande detaljplanering.

Spårväg syd planeras genom planområdet. Planhandlingarna visar att spårvägen planeras i mitten eller vid sidan av huvudgatan. Kommunen har som målsättning att planera för hållbart resande och räknar med att 70% av resandet sker med hållbara trafikslag. Samtidigt räknar kommunen med 11 700 nya trafikrörelser per dag vid ett fullt utbyggt planområde. I efterföljande detaljplanering bör kommunen därför studera exempelvis gatusektioner, omstigningsplatser, busslinjer, placering av mobilitetshus och hastighetsbegränsande åtgärder etcetera för att både begränsa och styra biltrafiken och därmed hålla nere bullernivåerna. Kommunen kan med fördel använda bullerutredningar i skissarbetet och anpassa såväl planstrukturen som bebyggelsens utformning och placering efter beräknade bullernivåer.

Kommunen behöver även ta ställning till risken för vibrationer och stomljud med hänsyn till både tung trafik och spårskarvar. Nödvändig reglering kan göras med utformningsbestämmelser i efterföljande detaljplaner.

Transporter med farligt gods
Bebyggelse planeras både intill Tvärförbindelse Södertörns båda tunnelmynningar och nära den del av Tvärförbindelse Södertörn som går ovan mark i programområdets västra del. Inom dessa områden behöver kommunen beakta riskerna med transporter av farligt gods och att riskerna i vissa fall kan vara höga just vid tunnelmynningar. Om risknivåerna är förhöjda kommer kommunen behöva vidta åtgärder för att hantera riskerna. Länsstyrelsen anser att skyddsavstånd generellt är att föredra framför andra skyddsåtgärder, se mer i våra Riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar där det transporteras farligt gods.

Kommunen bedömer att bergtäckningen är tillräcklig för att möjliggöra bebyggelse ovan tunneln, med undantag för ett mindre område vid Skogsbäcken. Kommunen behöver i kommande detaljplaner även beakta och bedöma *olycksrisker* i tunneln. Förutsatt att det är tillåtet att transportera alla typer av farligt gods i tunneln kan det finnas olycksscenarier, exempelvis omfattande explosioner, där tunneln inte ger ett fullständigt skydd.

Kommunen behöver i kommande detaljplaner även redovisa om det finns målpunkter som fortsatt har behov av att använda Glömstavägen för transporter av farligt gods. Om det är sannolikt att sådana transporter förekommer behöver kommunen beakta även dessa risker.

Urspårningsrisk Spårväg Syd
Kommunen behöver i kommande detaljplaner bedöma risken för urspårning och behov av skyddsavstånd eller andra riskreducerande åtgärder längs med Spårväg Syd. Det finns flera tidigare genomförda riskutredningar (se gärna de utredningar som togs fram för Tvärbanan) som med fördel kan användas eller beaktas i riskbedömningen.

Översvämningsrisk
Översvämningsrisken inom programområdet är redan stor idag. Det är därmed positivt att kommunen i ett tidigt skede har studerat översvämningsrisken och tar hänsyn till skyfallshantering i föreslagen markanvändning. Med hänsyn till områdets förutsättningar och den stora förändring som programförslaget innebär bedömer Länsstyrelsen att översvämningsriskerna fortsättningsvis behöver studeras för området i sin helhet, det vill säga inte isolerat i var detaljplan för sig.

Länsstyrelsen instämmer i dagvattenutredningens (AFRY, 2025-02-07) slutsats att kommunen kommer behöva modellera förslag på åtgärder i det vidare utredningsarbetet för att säkerställa dess genomförbarhet. Länsstyrelsen anser likt kommunen att skyfallsarbetet behöver baseras på en dynamisk skyfallsmodell samt att modelleringen behöver utgå från en klimatfaktor på 1,4, vilket motsvarar klimatscenario RCP 8,5. För vidare vägledning, se MSB:s vägledning Metod för skyfallskartering av tätorter för stöd i det fortsatta arbetet.

Risk för ras, skred och erosion
Inom programområdet finns områden med förutsättningar för skred enligt kartering från SGU. Det finns även områden där exploatering kan orsaka erosion

och ras, se Vägledning ras, skred och erosion, vilket behöver beaktas i den efterföljande detaljplaneringen.

I samband med efterföljande detaljplanering kan ytterligare områden behöva utredas med avseende risken för ras, skred och erosion, utifrån den ändrade markanvändning planförslagen medger. Tillkommande permanenta och tillfälliga laster, förändrade marknivåer och effekter av ett förändrat klimat är sådant som kommunen behöver beakta. Kommunen behöver i det fortsatta arbetet även bedöma stabiliteten vid planerade dagvatten- och skyfallsåtgärder. Detta gäller särskilt för de åtgärder som är lokaliserade i låglänta områden med lösa jordarter.

Råd om tillämpning av 2 kap. PBL

Social hållbarhet
Kommunen har på flera sätt integrerat frågor i programmet som är av betydelse för den sociala hållbarheten. Det handlar exempelvis om fysiska faktorer, upplåtelseformer och mjuka värden. Länsstyrelsen ser positivt på att kommunens sociala intentioner även medföljer i kommande detaljplanering.

Vattenverksamhet
Kommunen bör i kommande detaljplanering anpassa planförslagen så att det är möjligt att bibehålla vattenmiljöer inklusive svämplan och endast tidvis fuktiga miljöer i så stor omfattning som möjligt.

Länsstyrelsen noterar att en utdikad sumpskog (naturvärdesobjekt nr. 4) är beskriven. Kommunen kan med fördel överväga möjligheten att återväta denna. Återvätning av utdikade marker är relativt enkelt att genomföra i förhållande till miljönyttan.

Kommunen bör utreda om byggnation i någon del, till exempel på åkermarken, också kan medföra behov av sänkning av grundvattennivåerna. Detta kan i så fall klassas som markavvattning, vilket är förbjudet i Stockholms län. Särskilda skäl krävs för dispens. I det fall planens genomförande kräver markavvattning rekommenderar Länsstyrelsen att dispens söks tidigt.

Kommunen bör även utreda vilka delar av genomförandet som kan utgöra vattenverksamhet enligt 11 kap. 3§ MB. Om en åtgärd kräver tillstånd- eller anmälan för vattenverksamhet enligt 11 kap. MB, rekommenderar vi att fastighetsägaren/verksamhetsutövaren söker tillstånd eller gör en anmälan till Länsstyrelsen så tidigt som möjligt. Detta eftersom planen riskerar att inte kunna genomföras om tillstånd inte kan ges eller att den anmälda vattenverksamheten inte får genomföras.

Länsstyrelsen ser positivt på anläggandet av en våtmarkspark. Det kan vara hjälpsamt att i fortsatt planarbete specificera syftet med våtmarksparken och eventuella målkonflikter. Buskvegetation och blöt mark kan exempelvis vara positiv för fåglar och insekter men svårtillgänglig för människor. Det kan också vara bra att exempelvis specificera vilka ytor som kommer att översvämmas vid högflöden och hur kan dessa användas och skötas.

Jordbruksmark
Inom programområdet finns ca 30,6 ha jordbruksmark i form av 18 åkrar mellan 0,25 och 5,56 ha stora, samt en betesmark om 0,85 ha. Drygt hälften av marken, främst i nordvästra delen av planområdet, kommer enligt programförslaget att ianspråktas för bebyggelse.

Arronderingen för dessa dryga 30 ha som helhet är tämligen ofördelaktig då det endast finns några mindre liknande områden av jordbruksmark insprängt bland skog, bebyggelse och vägnät. Dock är 30 ha ett så pass stort sammanhängande område att det i sig ger tämligen god arrondering, även om den arronderingen försämras av att åkrarna till stor del är så pass små och uppdelade. Marken har dock brukats som jordbruksmark åtminstone fram till 2022, vilket är senaste året som jordbruksstöd söktes för marken och vilket stöds av ortofoton. Det innebär att marken har brukats i närtid. Området har klass 3 av 5 i åkermarksgraderingen från 1976, vilket representerar normalskörd för regionen och ger en fingervisning om att marken är medelbördig.

Sammanfattningsvis är all jordbruksmark inom programområdet brukningsvärd enligt 3 kap. 4 § miljöbalken och får därmed endast tas i anspråk om det görs för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse, samt att detta behov inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk. Flerbostadshusen med tillhörande nödvändig service och infrastruktur kan anses tillgodose ett väsentligt samhällsintresse i form av bostadsförsörjning men kommunen bör visa på denna koppling med stöd av kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning.

Rapporten Kulturmiljö- och landskapsanalys Loviseberg (Ekologigruppen, 2024), föreslår att kommunen bör bevara den sydöstra halvan av jordbruksmarken som öppen obebyggd mark. Detta är positivt ur ett livsmedelsförsörjningsperspektiv, men bör då skyddas från exploatering genom detaljplaneringen. Det bör i så fall framgå i planprogrammet och i senare delar av detaljplaneringen att marken är avsedd att sparas i ett sådant skick att odling kan fortsätta eller återupptas.

I Länsstyrelsens *Vägledning för jordbruksmark i den fysiska planeringen i Stockholms län* som har tagits fram i samarbete med Region Stockholm finns råd om hur kommunen kan beakta 3 kap. 4 § miljöbalken i olika delar av planprocessen. Vägledningen finns på Länsstyrelsen Stockholms webbplats:

https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/om-oss/vara-tjan-ster/publikationer/2023/vagledning-for-jordbruksmark-i-den-fy-siska-planeringen-i-stockholms-lan.html

Övriga synpunkter av betydelse för planens genomförbarhet

Fornlämningar
Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen planerar att ta hänsyn och bevara flera fornlämningar inom området. Då främst Göta landsväg (L2016:68) och runhällen (L2016:837).

Det har genomförts en arkeologisk utredning etapp 1 (inventering och kart- och arkivstudier) på hela programområdet i olika omgångar. I området finns ytor som

bedöms skulle kunna innehålla fornlämning (så kallade utredningsobjekt), främst stenåldersboplatser. Vissa av utredningsobjekten har utredningsgrävts i en arkeologisk utredning etapp 2, men delar av området har inte grävts ut än.

Därför går det inte att bedöma eventuell påverkan på fornlämningar fullt ut. Det går först att göra när en arkeologisk utredning etapp 2 är genomförd på de utredningsobjekt som ännu inte har utredningsgrävts. En ansökan om arkeologisk utredning etapp 2 ska skickas till Länsstyrelsen i god tid inför fortsatt planering. Underlaget är nödvändigt för fortsatt handläggning av fornlämningarna enligt kulturmiljölagen.

Markingrepp i och i anslutning till fornlämningar (även de fornlämningar som eventuellt bekräftas vid arkeologisk utredning etapp 2) är tillståndspliktiga enligt kulturmiljölagen och även här behöver ansökan om markingrepp i eller i anslutning till fornlämning skickas till Länsstyrelsen i god tid innan planerad start för arbetet.

Artskyddsförordningen

Det är positivt att kommunen låtit genomföra en naturvärdesinventering och olika artskyddsutredningar i ett tidigt skede då detta underlättar den fortsatta planeringen. Det framgår dock att inventeringar delvis har utförts under oktober-november. Länsstyrelsen är av den generella uppfattningen att en naturvärdesinventering med fördel bör utföras under den biologiskt mest aktiva perioden på året för att få en så komplett bild över ett områdes naturvärden som möjligt. Oktober-november kan inte ses representera den biologiskt mest aktiva perioden på året.

Programförslaget anger vidare att skyddade arter kommer att påverkas så till den grad att skyddsåtgärder kommer att behöva vidtas för att undvika att planen råkar i konflikt med artskyddsförordningen. Länsstyrelsen anser att en viktig princip är att skyddsåtgärder ska vara utförda och i avsedd funktion innan de annars skadliga åtgärderna vidtas. När det kommer till bedömning av om en åtgärd eller verksamhet är tillåten är det också viktigt att särskilja skadeförebyggande skyddsåtgärder från kompensationsåtgärder. Kompensationsåtgärder innebär inte att dispensplikten uteblir.

Vidare delar Länsstyrelsen bedömningen att kommunen behöver genomföra en komplett inventering och utredning avseende fladdermöss. Med hänsyn till områdets terräng och skogens beskaffenhet finns anledning att lägga extra fokus på eventuell förekomst av koloniplatser. Om kommande detaljplaner riskerar att påverka kontinuerlig ekologisk funktion för respektive fladdermusart, är planerna förbjudna, enligt artskyddsförordningen och kan inte genomföras. Om kommunen inte utrett artskyddsfrågan tillräckligt finns vidare risk för upphävande av detaljplan, (jmf. MÖD mål nr M-4490-18).

Lokaliseringsutredning

I miljökonsekvensbeskrivningen finns en rubrik som heter *Rimliga alternativ och nollalternativ*. Dock framgår endast nollalternativet under rubriken. Det framgår att kommunen anpassat strukturer, samt att dessa har föranletts av

alternativjämförelse. För att det ska vara möjligt att bedöma alternativen, bör kommunen komplettera konsekvensbeskrivningen med vilket eller vilka alternativ som jämförts.

Kommunen gör den samlande bedömningen i miljökonsekvensbeskrivningen att miljökonsekvenserna är märkbara till stora negativa konsekvenser för kulturmiljö samt märkbara negativa konsekvenser för biologisk mångfald samt små positiva konsekvenser för vattenmiljö. Med anledning av detta bör kommunen göra en grundlig lokaliseringsutredning så att det framgår att markanvändningen är förenlig med lokaliseringsbestämmelserna i 2:6 MB, jfr till exempel dom i mål P 11397-23 meddelad 2 april 2025 av Mark- och miljööverdomstolen.

Övriga synpunkter

Transporter av farligt gods
I programförslaget står under rubrik *Farligt gods* att Länsstyrelsen har beslutat om ett bebyggelseförbud på 30 meter från väg 259 Glömstavägen. Länsstyrelsen tolkar skrivningen som att kommunen syftar på det utökade byggnadsfria avståndet som rör trafiksäkerhet generellt och som beslutas med stöd av 47 § i väglagen (1971:948). Detta bör förtydligas i programbeskrivningen. Länsstyrelsens rekommenderade skyddsavstånd intill transportleder för farligt gods framgår av våra Riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar där det transporteras farligt gods.

Kommentar:
Planprogrammet tar hänsyn till och bebyggelsestrukturen är planerad efter den laga kraft vunna vägplanen för Tvärförbindelse Södertörn.

Framtida utformning av Glömstavägen kommer att dimensioneras för att kunna hantera omledningstrafik vid behov. Kommunens inriktning är att vägen på sikt ska ges en mer stadsmässig utformning. Förvaltningen bedömer att detta inte står i konflikt med att vägen samtidigt kan ha tillräcklig kapacitet för omledningstrafik.

Det finns i dagsläget inga beslut om att farligt gods ska omledas via Glömstavägen. Förvaltningens bedömning är att en sådan lösning skulle kunna påverka förutsättningarna för den planerade utvecklingen av Loviseberg och Glömsta. Mot denna bakgrund bedömer förvaltningen att det finns skäl att i första hand studera andra lösningar för omledning av transporter med farligt gods.

Förvaltningen har, efter samrådet av planprogrammet, varit i kontakt med Försvarsmakten. De har förmedlat att ”Det finns inget att beakta från Håtunas riksintresse i planprogrammet”. Det har även förts in i planprogrammet att aktuellt riksintresse ligger inom påverkansområdet. Förvaltningen anser därmed att denna planeringsförutsättning är hanterad. I kommande detaljplaneskede kommer samråd föras med Försvarsmakten. Information om att riksintresset för befintliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el finns i programområdet har förts in i programhandlingen.

Planprogrammets struktur har anpassats utefter de identifierade naturvärdena där områden med de högsta naturvärdena (klass 2) har undantagits helt från exploatering. Förvaltningen har dock bedömt att det sker en stor påverkan på befintliga naturvärden och spridningssamband. Viss hänsyn har tagits till ekologiska spridningssamband genom att grönskande samband har pekats ut i strukturen i nord-sydlig riktning. Omfattningen för dessa stråk och hur de ska utformas behöver studeras närmare i kommande detaljplaneskede samt fördjupat på en övergripande nivå när arbetet med strukturen blir mer detaljerad. Längs med de utpekade stråken är det särskilt viktigt att värna befintliga naturvärden men även att förstärka och tillskapa nya värden med ambitionen om att bibehålla spridningssamband. I miljökonsekvensbeskrivningen framgår vilka anpassningar som gjorts med hänsyn till naturmiljön.

Förvaltningen instämmer i länsstyrelsens iakttagelse att Huddingeleden kommer att påverkas av den föreslagna bebyggelsen, men tillägger att den även påverkas av den nya föreslagna spårvägen. Planprogrammets inriktning är att viktiga samband för människor ska bibehållas. Detta kommer sannolikt innebära att mindre del av Huddingeleden behöver flyttas. Ett förslag är att denna leds om via det utpekade rekreativa stråket längs med Tingsvägen, men detta behöver studeras närmare i kommande detaljplaneskede.

Ekologiska åtgärdsförslag enligt skadelindringshierarkins fyra steg kommer kommunen fortsatt att arbeta med och det planeras vara en planeringsförutsättning i efterföljande detaljplaneskede.

Förvaltningen noterar och instämmer i länsstyrelsens synpunkt att kommande detaljplaner ska hänvisa till planprogrammets övergripande påverkan på miljökvalitetsnormer. Förvaltningen noterar och instämmer i länsstyrelsens synpunkter att kommande detaljplaner även behöver utreda och beakta påverkan på grundvattenförekomsten, grundvattennivåer samt utreda behov av åtgärder för att inte riskera att föroreningar från förorenade områden sprids och påverkar vattenförekomsternas möjlighet att följa MKN.

Förvaltningen noterar länsstyrelsens synpunkt att kommunen med fördel kan inkludera Trafikverkets påverkan på recipienterna och hur deras anläggning kan påverka vattenförekomsters möjlighet att följa MKN.

Förvaltningen noterar länsstyrelsens bedömning att det främst är Tvärförbindelse Södertörns västra tunnelmynning som kan ge upphov till bullerstörningar och synpunkter kring bullerutredningar. Förvaltningen planerar att utreda påverkan på människors hälsa till följd av bullerstörningar, vibrationer och stomljud samt åtgärder för att minska denna risk i kommande detaljplaneskede.

Förvaltningen har för avsikt att vidta lämpliga riskavstånd vid tunnelmynningarna i kommande detaljplaneskede. Gällande målpunkter för farligt gods längs Glömstavägen är bedömningen i dagsläget att sådana inte kommer att förekomma.

Förvaltningen noterar och instämmer i länsstyrelsens synpunkt att översvämningsrisken och åtgärder fortsatt behöver studeras för området i sin helhet samt att djupare utredning krävs för att kunna säkerställa

bebyggelsestrukturen och föreslagna skyfallsåtgärders genomförbarhet. Förvaltningen noterar länsstyrelsens rekommendationer kring metodik för det vidare arbetet med skyfallsanalyser och modellering.

Förvaltningen instämmer i länsstyrelsens synpunkter kring ras, skred och erosion. Ett planprogram ett tidigt skede i planeringsprocessen och dessa frågor kommer studeras vidare i efterföljande detaljplaneskede.

Förvaltningen noterar att länsstyrelsen är positiv till kommunens arbete med social hållbarhet i planprogrammet.

Förvaltningen noterar länsstyrelsens synpunkter kring anpassning till vattenmiljöer. Intentionen i planprogrammet är att bevara befintliga vattenmiljöer och den övergripande bebyggelsestrukturen har anpassats till dessa. Ett planprogram är ett tidigt planeringsskede och frågan kommer att studeras vidare i efterföljande detaljplaner.

Förvaltningen noterar länsstyrelsens önskan om att återväta den utdikade sumpskogen (naturvärdesobjekt 4). Detta har redan genomförts av kommunens kommunekologer i ett kommunövergripande projekt kring återvätning av våtmarker generellt i kommunen. Förvaltningen noterar behovet av att utreda om dispenser eller tillstånd behövs för planerade åtgärder och att i så fall påbörja dessa processer i god tid för att inte skapa förseningar i kommande detaljplaneskede.

Förvaltningen instämmer i länsstyrelsens kommentar om hur arbetet med våtmarksparken kan tas vidare. Förvaltningen ser ett behov av att vidare utreda parkens användning och utformning i efterföljande planering för att minska målkonflikter och säkerställa de funktioner som planprogrammet har identifierat behövs i parken.

Förvaltningen bedömer att den jordbruksmark som berörs i Glömstadalen uppfyller förutsättningarna i 3 kap. 4 § miljöbalken för att tas i anspråk för bebyggelse. Frågan om lokalisering av bostadsbebyggelse i Loviseberg har utretts inom ramen för arbetet med kommunens översiktsplan 2050. I det arbetet togs ett särskilt PM fram där alternativa lokaliseringar för bostadsutveckling analyserades. Slutsatsen var att utvecklingen av Loviseberg bör ske i Glömstadalen, bland annat med hänsyn till den planerade Spårväg Syd och ambitionen att lokalisera en större bostadsutbyggnad i kollektivtrafiknära lägen.

Den planerade spårvägen passerar genom området och syftar till att möjliggöra en större bostadsutbyggnad i dess influensområde. Den föreslagna markanvändningen bedöms därmed bidra till ett väsentligt samhällsintresse i form av bostadsförsörjning i ett kollektivtrafiknära läge i en växande storstadsregion. Länsstyrelsen har inom ramen för arbetet med översiktsplanen delat kommunens bedömning av avvägningen mellan bostadsutbyggnad och bevarande av jordbruksmark. I sitt yttrande över översiktsplanen anförde Länsstyrelsen följande:

”Kommunen har redan i gällande översiktsplan pekat ut området för bebyggelse. I detta förslag till ny översiktsplan ligger dessa områden kvar och kommunen

motiverar att behovet av bostäder väger tyngre än jordbruksmarken. Kommunen bedömer att kvarvarande jordbruksmark, efter genomförande av pågående infrastrukturprojekt, blir fragmenterad och minskar i storlek. Jordbruksmarken tappar därmed kvalitet och brukningsvärde. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att utveckling av bostäder i detta läge väger tyngre än bevarande av kvarvarande jordbruksmark."

Mot bakgrund av Länsstyrelsens tidigare bedömning som redovisas ovan bedömer förvaltningen att den föreslagna markanvändningen i planprogrammet är förenlig med bestämmelserna om hushållning med jordbruksmark i 3 kap. 4 § miljöbalken.

Förvaltningen noterar och instämmer i Länsstyrelsen kommentarer kring fornlämningar. Utredningar i nivå "etapp 2" planeras att genomföras i efterföljande detaljplaneskede.

Förvaltningen noterar länsstyrelsens synpunkter kring skyddade arter och skyddsåtgärder. Detta kommer att beaktas i efterföljande detaljplaneskede. Naturvärdesinventeringen har utförts enligt gällande standard. Förvaltningen bedömer att detta är tillräckligt i programskedet. Stadsutvecklingen i Loviseberg är beroende av framdriften i projekten Tvärförbindelse Södertörn och Spårväg Syd. Det är i dagsläget inte känt när den första detaljplanen kan påbörjas. För att fånga in eventuella förändringar som skett i naturmiljön och genomföra inventeringar på en mer noggrann nivå planeras ytterligare utredningar genomföras i detaljplaneskedet. Förvaltningen noterar och kommer att beakta länsstyrelsen synpunkt kring tid för inventering samt ytterligare artskyddsutredningar i det vidare arbetet. Eftersom det är ett stort område med idag sammanhängande naturmark som påverkas behöver frågan fortsatt även bevakas och samordnas på en större övergripande nivå, vilket finns inskrivet i kommunens handlingsplan som är kopplad till hållbarhetsprogrammet.

Förvaltningen har inom ramen för programarbetet genomfört prövningar av alternativa lokaliseringar av bebyggelse inom programområdet och dess närområde. Dessa överväganden har skett som en del av den iterativa planeringsprocessen och har lett till anpassningar av den struktur som presenteras i planprogrammet. Bland annat har möjligheten att lokalisera bebyggelse till den östra åkern studerats, men bedömts mindre lämplig med hänsyn till översvämnings- och skyfallsproblematik. Även lokalisering inom andra delar av skogsmarken har övervägts, men bedömts olämplig med hänsyn till områdets natur- och rekreationsvärden (klass 2), bland annat i anslutning till Flottsbro och närliggande naturreservat. De alternativa överväganden som gjorts har inte redovisats i form av separata strukturförslag, utan återspeglas i stället i de anpassningar som successivt gjorts av programmets bebyggelsestruktur. Den föreslagna lokaliseringen innebär att bebyggelsen koncentreras till lägen i anslutning till den planerade Spårväg Syd och samtidigt undviker områden med höga naturvärden, naturreservat samt områden med särskilt svåra skyfallsförutsättningar. Utgångspunkten i arbetet har varit att bidra till måluppfyllelsen i Sverigeförhandlingen om bostadsutbyggnad i kollektivtrafiknära lägen, samtidigt som lokaliseringen ska ske med minsta möjliga påverkan på människors hälsa och miljön i enlighet med 2 kap. 6 § miljöbalken.

Förvaltningen samlade bedömning är att den föreslagna strukturen i planprogrammet, tillsammans med redovisningen i miljökonsekvensbeskrivningen, uppfyller miljöbalkens krav på lokalisering.

Förvaltningen har förtydligat i programhandlingen om det utökade byggnadsfria avståndet längs med Glömstavägen.

Lantmäterimyndigheten

Flera element finns med i antingen programkartan eller teckenförklaringen men saknas i det andra. Grundkartan är framträdande. Det hade gjort tydligheten väl om grundkartan tonades ner.

Lantmäterimyndigheten rekommenderar att fastighetsgränser utredds och bestäms i programarbetet.

Kommentar:
Förvaltningen har gjort vissa justeringar i programkartan efter samrådet. Viktigt är dock att belysa är att en programkarta är en avvägning kring vilken information som ska framgå. Om teckenförklaringen är för lång blir den svårare att ta till sig.

Normalt är att osäkra fastighetsgränser utreds och bestäms under detaljplanearbetet. Ett planprogram är en förstudie och många förändringar kan ske. Därmed är förvaltningens inställning att arbeten som är mer detaljerade, såsom en fastighetsbestämning, lämpar sig för efterföljande detaljplaneskede.

Trafikverket

Trafikalstring
Planprogrammet har som målsättning att 70 % av alla resor som börjar och slutar i Loviseberg ska ske med hållbara färdmedel. Det betyder ett antagande om 30 % för bilresande, vilket kan jämföras med det genomsnitt på 43,5 % som framkommer enligt kommunens resvaneundersökning från 2019 samt genomsnittet för hela länet kring 40 %. Trafikverket anser att 30 % bilresande är lågt räknat trots framtida kollektivtrafiksatsningar i området. Trafikverket önskar ett tydligare resonemang om hur detta ska uppnås.

Bebyggelsen i Loviseberg beräknas generera en trafikmängd på cirka 11 700 fordonsrörelser per dag och kommunen menar att Lovisebergs alstrande trafik inte beräknas orsaka framkomlighetsproblem i de planerade trafikplatserna för Tvärförbindelse Södertörn.

Trafikverket önskar att trafikutredningen kompletteras med ett framtidsscenario som utgår ifrån 11 700 fordon per dygn och ett för cirka 15 000 fordon per dygn.

Det är osäkert hur mycket trafikplats Kästa och Masmo kommer att påverkas av trafikalstringen med tanke på att Tvärförbindelse Södertörns planerade utformning, enligt vägplanen, kan komma att ändras. Det krävs troligen mer analysarbete framöver vad gäller trafikalstringen. Trafikverket uppmuntrar kommunen att ha fortsatt dialog och samordning med berörda parter i dessa frågor.

Klimatanpassning
Programförslaget föreslår att stora ytor oexploaterad naturmark ska tas i anspråk för kvartersmark och en ökning av hårdgjorda ytor.

Trafikverket kan konstatera att problematiken kring skyfall känns igen i Trafikverkets regionala klimat- och sårbarhetsanalys. Den primära problembilden utifrån våra underlag pekar dock snarare ner mot Rosenhill, där underlagen pekar på geotekniska svårigheter men att det också uppstått svårigheter vid mindre regn.

I det fortsatta arbetet med modellering av skyfall och översvämningar är det viktigt att Trafikverket bevakar utredningens omfattning och att rätt parametrar används, inte minst utifrån påverkan på Tvärförbindelse Södertörn. Ett medskick redan i det här skedet är att det vore önskvärt om kommunen tillämpade mer av ett systemperspektiv på vattenflödena, för att om möjligt fördröja ytterligare och minska riskerna vid Rosenhill och Huddingevägen. Eventuellt kan det finns potential för samordningsvinster om kommunen och Tvärförbindelse Södertörn samordnar hanteringen av dag- och skyfallsvatten.

Godshantering
Trafikverket vill även framföra att det saknas ett tema om ”gods- och näringslivets transporter” i kapitlet om Trafik och mobilitet. Även om det inte planeras för tyngre industriell eller kommersiell markanvändning kan det finnas anledning att redan i det här skedet sammanställa kunskap om förutsättningar för till exempel tung trafik, leveranser till affärer, skolor och liknande.

Tvärförbindelse Södertörn – Bebyggelserestriktioner för mark ovanför och intill Glömstatunneln
Kommunen skriver i planprogrammet att dialog har förts med Trafikverket avseende riskaspekter kopplade till bebyggelse ovanpå Glömstatunneln inom projektet för Tvärförbindelse Södertörn. I medfinansieringsavtalet (dnr. TRV 2017/12429, KS-2017-303.210) mellan Trafikverket och kommunen finns bebyggelseförutsättningar reglerat för marken ovanför Glömstatunneln, kopplat till möjlig belastning av olika markanvändningar. Avtalet saknar dock specificering för "normalt bostads- och kontorsbyggande" för bebyggelse ovanför tunneln, men Trafikverket anser att det finns förutsättningar att komma överens vad gäller bebyggelse ovan tunnel.

Glömstatunneln planeras att utföras som bergs- och betongtunnel. Mark för tunneln kommer genom vägplanen tas i anspråk genom inskränkt vägrätt i enlighet med vad som redovisas i vägplanen. Runt tunnlarna finns även en skyddszon.

Vägområdet med inskränkt vägrätt för vägtunnelanläggningen påverkar förutsättningarna för kommunens framtida bebyggelseplanering. På markytan får inget göras som medför negativ påverkan på vägen eller väganordningens utformning och funktion. Kommunen kommer generellt i samband med sin planering därför behöva visa att planerad markanvändning inte riskerar att påverka vägen eller väganordningens utformning och funktion negativt.

Vägtunneln kommer dock för vissa delar innebära mer specifika begränsningar för markanvändningen.

Framtida markanvändning påverkas minst inom de områden där det finns ordentlig bergtäckning mellan vägtunnel och markyta. Störst begränsning på framtida markanvändning sker inom områden med låg bergtäckning och där vägtunneln anläggs som betongtunnel.

Nedan framgår Trafikverkets nuvarande bedömning av förutsättningar för bebyggelse ovanför Glömstatunneln.

På stora delar av aktuellt område bedömer Trafikverket att bebyggelseplanering kan ske utan att vägtunneln behöver medföra omfattande begränsningar. Bebyggelse kan ske förutsatt att kommunen påvisar att planerad bebyggelse inte negativt påverkar väganläggningens utformning och funktion. Men intrång i skyddszon ska ej ske.

Inom delar av området kan bebyggelseplanering ske med restriktioner. Även här gäller att kommunen behöver påvisa att planerad markanvändning inte negativt påverkar väganläggningens utformning och funktion men det uppstår även mer specifika begränsningar. Inskränkt vägrätt för betongtunnel innebär exempelvis rätt att utöva tillsyn av betongtunnel samt underhålla och förnya betongtunnel inom området vilket bland annat medför att åtkomst till betongtunnel behövs från markytan. Trafikverket bedömer i nuläget att bebyggelseplanering kan avse markanvändning som exempelvis inte:

- Innebär ingrepp under väsentlig del av markyta.
- Medför tyngdbelastning eller avlastning från bergspänningar som kan påverka vägtunneln negativt eller åtgärder som påverkar tunnelns täthet.
- Medför intrång i skyddszon.

Markanvändning på denna yta bör vara sådan som kommunen anser är rimlig att begränsa/flytta/ersätta vid behov av tillsyn, underhåll och förnyelse av underliggande tunnel. Trafikverket anser att parkmark, GC-vägar och yta för idrott/aktiviteter utomhus med kommunalt huvudmannaskap bör kunna vara lämplig markanvändning att pröva.

Med hänsyn till detta är Trafikverkets uppfattning att intentionerna i tidigare tecknat avtal med inriktning om att ca 80 % av området ovanför och intill tunneln ska medge normalt bostads- och kontorsbyggande uppfylls. Slutlig bedömning av påverkan på Glömstatunneln och ställningstagande till framtida markanvändning kommer ske i samband med kommande detaljplaneprocesser, då också mer detaljerade utredningar och diskussioner om planbestämmelser aktualiseras.

Tvärförbindelse Södertörn – Häggstavägen

Trafikverket vill även tillägga att planerade bostadsområden i anslutning till Häggstavägen behöver samordnas med Tvärförbindelse Södertörn. Som det är utformat i planprogrammet ligger flera ledningar under tänkta huskroppar, vilket Trafikverket inte anser är lämpligt. Projektet kommer även ha temporära anläggningar som korsar planprogrammet i öst/västlig riktning under byggnation, vilket hamnar i konflikt med flertalet byggkroppar. Det är därför viktigt att

utbyggnaden av dessa delar av Loviseberg sker efter att Tvärförbindelse Södertörn öppnat för trafik.

Tvärförbindelse Södertörn – Buller och luftkvalitet
Den förskola som enligt planprogrammet är planerad vid norra tunnelmynningen kan kräva anpassningar för att klara riktvärden enligt Bullerförordningen. Samma typ av anpassningar kan behövas längs med Glömstavägen. Dessa anpassningar hanteras dock bäst i kommande detaljplanering och ska inte åtgärdas eller genomföras av Tvärförbindelse Södertörn. Trafikverket anser i övrigt att bullerfrågan beskrivs bra i planprogrammet.

Trafikverket vill också framföra att det inte ingår åtgärder i projektet som förbättrar luftkvalitet eller ljudmiljö vid tunnelmynningarna, enligt vägplanen eller tänkt byggnation.

Gällande luftkvalitet har kommunen skrivit följande på sidan 11: ”Miljökvalitetsnormen för PM10 beräknas däremot att överskridas vid båda tunnelmynningarna. Överskridandet sker som längst 50 meter från vägens mitt.” Trafikverket önskar en korrigering enligt vägplanens utredning: ”Miljökvalitetsnormen för PM10 beräknas däremot överskridas vid vardera tunnelmynningar och på max cirka 50 meters avstånd på vardera sidan om väglänkens mitt.”

Tvärförbindelse Södertörn – Dagvatten och skyfall
Trafikverket kan konstatera att dagvattenutredningen visar att Tvärförbindelse Södertörns utbyggnad reducerar maxflödet till Albytunneln, även om den totala ackumulerade volymen ökar på grund av fler hårdgjorda ytor. Samtidigt minskar maxflödet till våtmarken vid Orlången. Reduktionen kommer av att området som hårdgörs närmast våtmarken kopplas bort från våtmarken, och leds i stället till bypass-diket. I den aktuella dagvattenmodellen har avledningen delats upp i två dagvattenledningar som tillhör Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) och en separat skyfallsledning. Trafikverket vill framföra att denna lösning är högst osäker och kan komma att ändras. Eventuellt kommer varken by-passledning eller skyfallskulvertar under TSK40 (Trafikplats Vårdkasen) att byggas.

För området som omfattas av TSK30 (Trafikplats Kästa) kan resultaten i Trafikverkets recipientutredning påverkas av kommande projektering. Därför rekommenderar Trafikverket i föreliggande utredning att dagvatten- och skyfallsmodellen bör uppdateras när nya planer tas fram. Inom projektet för Trafikplats Kästa ska skyfallsmodellering genomföras utifrån förutsättningar som är kända i nuläget. Projektet räknar dock inte med att anpassa anläggningen efter kommande exploateringar i Loviseberg. Kommunen behöver själva i exploateringsprojektet uppföra de anläggningar som krävs, till exempel utjämningsmagasin, som behövs för att avvattningssystemen i Glömstadalen ska fungera.

I framtida situation som beskrivs i dagvattenutredningen på sidorna 50–51 framgår det att den något större och djupare vattensamlingen i öster överlappar med verksamhetsområden, en idrottsplats, lokalgator, Glömstavägen och

Tvärförbindelse Södertörn. Trafikverket kräver att exploateringen inte ska påverka Tvärförbindelse Södertörn med risk för översvämningar. Det behöver även säkerställas huruvida planförslaget medför något ökat tillflöde som Tvärförbindelse Södertörns projekterade lösning inte har kapacitet för.

I dagvattenutredningen (avsnitt 7.1) anges det att Tvärförbindelse Södertörns dagvattenhantering inte är känt i dagsläget och att detta därmed har exkluderats i utredningen. Trafikverket kan konstatera att samordning mellan Tvärförbindelse Södertörn, Spårväg Syd och exploateringen i Loviseberg krävs för att synkronisera dagvattenhanteringen i området.

Trafikverket kan konstatera att belastningen på Glömstadiket efter skyfall riskerar bli större än redovisat, då dagvatten riskeras ledas dit via Lovisebergsbäcken.

Stora delar av de områden som markeras som LOD-områden inom Lovisebergsbäckens dalgång (se figur 17 i dagvattenutredningen) är lertäckta områden med bedömt låg infiltrationskapacitet (jämför med figur 12). Merparten av dagvattnet kan därför antas rinna av snabbt till Lovisebergsbäcken och vidare till Glömstadiket. Belastningen efter ett skyfall på Glömstadiket som Tvärförbindelse Södertörn har som recipient kan därför riskera bli större än vad som redovisas. Det är önskvärt att kommunen för ett resonemang kring detta.

I övrigt kan konstateras att planförslaget med byggnation och hårdgjorda ytor kommer påverka grundvattenförhållandena i området och eventuella åtgärdsnivåer i kommande kontrollprogram för tillståndsgiven vattenverksamhet, kopplade till Tvärförbindelse Södertörns bergtunnlar, kan komma att påverkas av detta. Tvärförbindelse Södertörn har även ett villkor att följa upp naturpåverkan ovan tunnlarna och i området för planförslaget finns vissa objekt som troligen kan komma att ingå.

Tvärförbindelse Södertörn – Masshantering

Kommunen skriver att det förs dialog mellan Trafikverket och kommunen gällande upplagsytor och att man tillsammans har identifierat en potentiell upplagsyta på åkermarken inom Lovisebergs programområde. Enligt planprogrammet planerar kommunen och Trafikverket att under 2025 arbeta fram ett markupplåtelsesavtal för upplagsytor av massor på åkermarken i Loviseberg, samt att Trafikverket kommer behöva söka tillstånd för krossverksamhet så småningom. Trafikverket instämmer i ovanstående men vill kommentera antalet beräknade tunga transporter som uppges bli cirka 700 000 tunga transporter för samtliga massor från Tvärförbindelse Södertörn. Enligt Trafikverkets beräkning kommer massorna uppgå till tio miljoner ton, vilket snarare skulle motsvara 312 500 transporter med tunga fordon som har lastvikt på 32 ton.

Kommentar:

Planprogrammet befinner sig i ett tidigt skede av planeringen och syftar till att ange en övergripande inriktning för den framtida utvecklingen i Loviseberg. I detta skede görs bedömningar utifrån ett övergripande, målstyrt angreppssätt där ambitionen är att styra mot en högre andel hållbara resor.

Den genomförda trafikutredningen har tagit fram ett huvudscenario baserat på bedömda förutsättningar vid full utbyggnad. Förvaltningen bedömer att utredningen har en rimlig avgränsning och att den ger ett tillräckligt underlag för planprogramsnivån. Samtidigt delar förvaltningen Trafikverkets uppfattning om att det i kommande skeden behöver göras fördjupade analyser och prognoser, särskilt med hänsyn till utvecklingen av Tvärförbindelse Södertörn och dess trafikplatser. Dessa analyser kommer att genomföras i dialog och samordning med Trafikverket och andra berörda aktörer.

Förvaltningen delar bedömningen att kommande utredningar behöver ta ett systemperspektiv på vattenflödena, bland annat för att säkerställa att dag- och skyfallsvatten hanteras på ett robust sätt och att påverkan på Tvärförbindelse Södertörn minimeras. I de fördjupade analyser som följer i kommande skeden kommer både omfattning och metodik för modellering av skyfall att behöva samordnas med Trafikverket för att säkerställa att relevanta parametrar beaktas och att samordningsvinster kan tas till vara. Förvaltningen avser därför att föra en fortsatt dialog med Trafikverket i dessa frågor i det fortsatta planeringsarbetet.

Planprogrammets inriktning är att skapa förutsättningar för en bostadsdominerad stadsdel utan tyngre industriell eller storskalig kommersiell verksamhet, vilket ligger till grund för att godshantering inte har behandlats mer ingående i detta skede. Förvaltningen är medveten om att även en bostadsdominerad struktur genererar behov av leveranser och transporter kopplade till exempelvis servicefunktioner, skolor och handel. Vid framtagandet av programmets gatustruktur, kopplingar och angöringslösningar har sådana behov beaktats på en övergripande nivå. I kommande skeden, i samband med detaljplanearbetet, kommer förutsättningarna för transporter och angöring att behöva analyseras mer detaljerat, och förvaltningen avser då att beakta Trafikverkets medskick.

Förvaltningen instämmer i Trafikverkets bedömning att det finns goda förutsättningar att nå en gemensam tolkning av begreppet ”normalt bostads- och kontorsbyggande” i enlighet med medfinansieringsavtalet. I det fortsatta detaljplanearbetet kommer dialog att föras med Trafikverket för att tydliggöra förutsättningarna för bebyggelse ovanför Glömstatunneln och för att säkerställa att nödvändiga riskutredningar tas fram.

Förvaltningen noterar att markområdet ovanför och intill tunneln omfattas av inskränkt vägrätt och skyddszoner, och att planerad markanvändning inte får påverka väganläggningens funktion eller utformning negativt. Kommunen kommer därför att behöva påvisa att föreslagen markanvändning är förenlig med dessa förutsättningar i samband med kommande detaljplaneprocesser, där också den slutliga bedömningen av markanvändning och eventuella planbestämmelser görs i dialog med Trafikverket och med stöd av det mer detaljerade underlag som då tas fram.

Förvaltningen instämmer i att bebyggelsen vid Häggstavägen behöver anpassas till och samordnas med Tvärförbindelse Södertörn.

Förvaltningen noterar att den planerade förskolan vid norra tunnelmynningen kan behöva anpassas utifrån den bullersituation som uppstår, vilket kommer att

hanteras i det fortsatta detaljplanearbetet. Förvaltningen noterar vidare att inga åtgärder för att förbättra luft- eller ljudkvaliteten vid tunnelmynningarna ingår i vägplanen för Tvärförbindelse Södertörn.

Formuleringen om luftkvalitet i programbeskrivningen har justerats i enlighet med Trafikverkets önskemål.

Förvaltningen tackar för Trafikverkets inspel kring dagvatten- och skyfallslösningar för Tvärförbindelse Södertörn. Om utformningen av by-passledningar, skyfallskulvertar eller andra delar av Trafikverkets system förändras kommer kommunen att beakta detta i de kommande fördjupade skyfallsutredningarna.

Samordning mellan Tvärförbindelse Södertörn, Spårväg Syd och exploateringen i Loviseberg bedöms som nödvändig. Förvaltningen delar Trafikverkets uppfattning om att dagvatten- och skyfallsmodellen behöver uppdateras i takt med att nya planeringsförutsättningar blir kända för att säkerställa att robusta lösningar kan tas fram för samtliga projekt.

De analyser som hittills genomförts har inkluderat tillgängliga underlag från Trafikverkets planering av den nya motorleden. Bedömningen i detta skede är att Glömstadiket kan hantera de ökade flöden som genereras av Tvärförbindelse Södertörn, Spårväg Syd och den planerade bebyggelsen i Loviseberg. Förvaltningen vill dock betona att ytterligare utredningar kommer att behöva genomföras, och avser att göra detta i nära dialog med såväl Trafikverket som Region Stockholm.

I det fortsatta planarbetet kommer kommunen att pröva om tillstånd eller anmälan för vattenverksamhet krävs. Detta arbete kommer att genomföras med hänsyn till de tillstånd och villkor som Trafikverket har för Tvärförbindelse Södertörn, inklusive påverkan på grundvatten och naturmiljö.

Uppgifterna i programbeskrivningen har reviderats, och den beräknade mängden tunga transporter kopplade till Tvärförbindelse Södertörn uppgår nu till cirka 300 000 transporter.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen konstaterar att värdefulla skogsbiotoper blir negativt påverkade. I kommunens utredning över naturmiljöer finns träd och trädsamlingar med mycket gamla träd som till viss del kommer att bebyggas. Under tiden för byggnation kommer damm och andra oönskade ämnen att sprida sig till de områden som ni redovisat som skyddsvärda. Här bör ni anpassa skyddsåtgärder som hindrar dammspridning.

Naturmark kommer att tas i anspråk enligt förslag till planprogram. Det är viktigt att kompensationsåtgärder planeras för att upprätthålla spridningskorridorer med mera i en alltmer exploaterad miljö. Eftersom byggnadsytorna ökar kommer naturmark med träd och buskar att minska. Som kompensation kan förslagsvis vara att frihugga befintliga naturvärdesträd samt att välja ut yngre träd som så småningom kan få egenskaper som naturvärdesträd i de partier som anges som naturområden. Anlägga våtmarker genom att hindra avrinning från befintliga

dikessystem kan vara en annan möjlig kompensationsåtgärd. Bryn med bärande buskar mot öppna ytor är lämpliga att bevara och utveckla.

Kommentar:
Förvaltningen noterar Skogsstyrelsens synpunkter om påverkan på värdefulla skogsbiotoper och behov av skyddsåtgärder. Dessa frågor hanteras vidare i kommande detaljplaneskede. Ekologiska åtgärdsförslag enligt skadelindringshierarkins fyra steg kommer kommunen fortsatt att arbeta med och det planeras vara en planeringsförutsättning i efterföljande detaljplaneskede.

Planprogrammet har tagit hänsyn till identifierade naturvärden. Bland annat genom att klass 2-områden har bevarats från exploatering. Förvaltningen delar uppfattningen att kompensationsåtgärder kan vara aktuella där naturmark tas i anspråk, exempelvis genom att stärka befintliga gröna samband, utveckla brynzoner och skapa förutsättningar för nya naturvärden inom områden som även framöver avses vara natur.

Region Stockholm, Trafikförvaltningen (SL)

Planförslagets intentioner stämmer överens med RUFS 2050 då området är utpekat som strategiskt stadsutvecklingsläge.

I den fortsatta detaljplaneringen är det viktigt att säkerställa att gång- och cykelvägar till kollektivtrafiken utformas säkra, trygga, gena, attraktiva och tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Det är viktigt att cykelvägar och parkeringar mellan området, service och kollektivtrafik planeras väl för att uppmuntra till hållbara färdsätt.

Region Stockholms trafikförvaltning och Huddinge kommun har fört dialog om framtida busstrafikförsörjning i området och ser fram emot en fortsatt dialog om detsamma. Detaljerna behöver samplaneras med hur nya bebyggelsen tar form eftersom trafikering och hållplatsplaceringar är avhängiga detta. Även ersättningstrafik för den framtida spårvägen behöver diskuteras.

All utformning av infrastruktur som planeras för busstrafik ska följa Region Stockholms trafikförvaltnings Riktlinje Utformning av infrastruktur med hänsyn till busstrafik (Ri-Gata Buss). Väghållaren är ytterst ansvarig för utformning av infrastrukturen. Riktlinjen behöver följas för att möjliggöra busstrafikering till och inom området. Region Stockholm uppmanar till dialog om förutsättningarna att uppfylla riktlinjen och om bussens framkomlighet för att skapa goda förutsättningar för god kollektivtrafikförsörjning.

Det är positivt att kommunen påbörjar planering av detta stadsutvecklingsområde samplanerat med Spårväg Syd. Det är dock viktigt att kommunens planläggning inte utgör något hinder för en effektiv planläggningsprocess för spårvägen. Regionen vill understryka att det inte finns någon beslutad spårlinje för Spårväg Syd utan endast en beslutad korridor inom vilken flera olika spårlinjer utreds. Beslut om val av lokalisering togs i regionens trafiknämnd den 18 mars 2025 (diarienummer TN 2025-0001).

Den spårlinje som redovisas i planprogrammet kräver omfattande markförstärkningar i hela området och är därför betydligt mer kostsam att bygga

än andra linjealternativ som utreds. Dessutom krävs ombyggnad av Häggstavägen samt flytt av det regionala cykelstråk som Trafikverket ska utföra i samband med anläggandet av Tvärförbindelse Södertörn, vilket skulle medföra ytterligare kostnader för genomförandet av spårvägen. Utöver detta kan den redovisade linjen kräva miljötillstånd som inte krävs för andra utredningsalternativ, vilket kan påverka både kostnad och tidplan för genomförandet av spårvägen. Regionen vill betona vikten av dialog mellan kommunen och Regionen i det kommande planarbetet och ser fram emot fortsatt samverkan.

Det är viktigt att i den fortsatta detaljplaneringen beakta risk för störningar från busstrafik. Detta kan påverka beslut om placering och utformning av bostäder. För busstrafik är det ofta lågfrekvent buller som orsakar störning till omgivningen. Risken för bullerstörning är störst vid hållplatser, särskilt i uppförsbacke, där bussar står på tomgång eller accelererar vid start från hållplats. Dessutom har bussar som trafikerar en hållplats, där mer än en linje går, externa högtalarutrop som kan innebära störning till omgivningen. Busshållplatserna har även så kallade pratorer med talad information om kommande bussavgångar.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att Region Stockholm, Trafikförvaltningen delar bedömningen att planprogrammets intentioner stämmer överens med RUFS 2050.

Målsättningen är att programområdet ska utvecklas till en stadsdel där en stor andel av resorna sker med kollektivtrafik, cykel och gång. Utformning av gator, gång- och cykelvägar kommer därför planeras så att dessa färdsätt prioriteras och uppmuntras. Detta kommer hanteras mer detaljerat i kommande detaljplaneskede.

Förvaltningen instämmer i behovet av fortsatt dialog och samplanering av framtida busstrafikförsörjning. Samarbete kring gatuutformning och placering av hållplatser kommer att intensifieras när den mer detaljerade planeringen av allmän plats påbörjas.

Vad gäller spårlinjen för Spårväg Syd är förvaltningen medveten om att den i planprogrammets samrådshandling redovisades med en streckad linje vilket kunde ge intryck av att den var beslutad. Det var olyckligt. Den faktiska lokaliseringen var och är ännu inte fastställd och bebyggelsestrukturen kommer att anpassas efter den slutliga dragningen. Förvaltningen är medveten om de utmaningar som vissa linjealternativ innebär och instämmer i vikten av fortsatt nära samarbete med Region Stockholm i det fortsatta arbetet. I godkännandeversionen av programmet har det förtydligats i programkartan att spårlinjen är ungefärlig.

Förvaltningen noterar informationen om risk för störningar från busstrafik, inklusive lågfrekvent buller och högtalarutrop vid hållplatser. Dessa aspekter kommer att beaktas mer detaljerat i detaljplanearbetet där bullerfrågor ska säkerställas.

Strålsäkerhetsmyndigheten

Myndigheten lyfter flera aspekter kopplade till strålmiljö och strålskydd.
De påpekar att elektromagnetiska fält från kraftledningar och

transformatorstationer kan påverka omgivningen. Elektriska fält avskärmas i regel effektivt av vegetation och byggnadsmaterial, medan magnetfält inte avskärmas på samma sätt. Strålsäkerhetsmyndigheten rekommenderar därför att magnetfältsnivåer redovisas vid nya elinstallationer där nivåerna förväntas bli förhöjda, särskilt nära bostäder och miljöer där barn vistas.

Vidare redogörs för gällande gränsvärden för radon enligt Boverkets byggregler (BBR 2011:6) samt referensnivåer enligt strålskyddsförordningen (SFS 2018:506). Det betonas att fastighetsägare även under dessa nivåer bör vidta rimliga åtgärder för att minimera radonhalter. Myndigheten föreslår att information om regelverk för radon samlas på ett ställe, exempelvis i kommunens översiktsplan.

Slutligen framhålls vikten av att beakta exponering för ultraviolett (UV-)strålning i samhällsplaneringen, särskilt i utemiljöer där barn vistas.

Kommentar:
Planprogrammet befinner sig i ett tidigt skede och redovisar övergripande inriktningar för den framtida mark- och bebyggelsestrukturen i området. De tekniska frågorna kring elektromagnetiska fält, radon och UV-strålning kommer att hanteras i senare skede, i samband med framtagandet av efterföljande detaljplaner och bygglovsprövning.

Förvaltningen noterar vikten av att beakta exponering för magnetfält i samband med planering av nya elinstallationer samt placering av känslig bebyggelse. Vid fortsatt planläggning kommer relevanta myndigheters rekommendationer att användas som underlag.

Avseende UV-strålning delar förvaltningen uppfattningen om att utemiljöer ska utformas med god tillgång till både sol och skugga. Detta kommer att beaktas i den fortsatta planeringen av skolor, förskolor och parker.

Södertörns Brandförsvarsförbund

Södertörns Brandförsvarsförbund bedömer att planprogrammet på ett tydligt sätt tar upp avstånd mellan bebyggelse och Glömstavägen med avseende på farligt gods. Myndigheten framhåller också vikten av att beakta tillräckliga avstånd mellan bebyggelse och spårlinje för Spårväg Syd, med tanke på risk för urspårning och eventuella transporter av farligt gods på järnväg.

Brandförsvaret förutsätter att frågor kring framkomlighet vid översvämning och rasrisker hanteras i de efterföljande detaljplanerna.

Kommentar:
De frågor som lyfts avseende säkerhet i relation till farligt gods, avstånd till vägar och spår samt risk för översvämning och ras kommer att beaktas och preciseras i samband med framtagandet av detaljplaner.

Södertörns Fjärrvärme AB

Om kommunalmark överförs till kvartersmark, ska befintliga fjärrvärmeledningar skyddas genom införande av u-område på detaljplanen, samt att kommunen medverkar till upprättande av servituts- eller ledningsrätts- avtal, med ny fastighetsägare. Eventuell flytt av fjärrvärmeledning bekostas av beställaren.

SFAB föreslår att uppvärmning sker med vattenburna system som kan ansluta till fjärrvärmenätet. Södertörns Fjärrvärme AB har fjärrvärme i området parallellt efter Glömstavägen som fortsätter i cykel och gång vägen efter Glömstadalen. I Kästa-området är det många fastigheter som är anslutna till fjärrvärmenätet.

Delar av huvudledningen som löper parallellt med Glömstavägen har i förberedande syfte lagts om år 2013. SFAB har ett pågående arbete samordnat med Trafikverket om att lägga om fjärrvärmeledningen igen, detta i samband med Trafikverkets projekt Tvärförbindelse Södertörn. Detta kommer att ske i flera etapper. Först ska provisoriska ledningar byggas i ett läge för att sedan ersättas av permanenta ledningar i ett annat läge. SFAB vill gärna bli involverade i god tid för bästa möjlighet till planering av genomförandet. Detaljplanen för Loviseberg skulle innebära att SFAB måste se över befintlig projektering för att säkerställa fjärrvärmeledningens nya läge. Om det projekterade läget inte längre är tillgängligt pga. detaljplanen kan det innebära en längre ledningsomläggning för SFAB som i sin tur innebär fördyrande kostnader. Bifogad bygghandling (bild finns i kommunens diarium) visar översikt på befintligt och nytt läge för SFAB:s fjärrvärmeledningar som är samordnat med Trafikverkets entreprenad. Bygghandlingen kan komma att revideras beroende på projektet Spårväg Syd.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att i efterföljande detaljplaneskede ska befintliga fjärrvärmeledningar skyddas med u-område, samt om flytt av ledningar genomförs bekostas det av den som initierar flytten.

Förvaltningen noterar att bra förutsättningar finns för att Loviseberg ansluts till fjärrvärmenätet.

Förvaltningen känner till och har varit involverade i arbetet med ledningsomläggningar som Trafikverket initierar. Eftersom planprogrammet är en planering i tidigt skede och förändringar kan komma att ske har förvaltningen i dagsläget inga tydliga besked på om föreslagen ledningsomläggning kommer i konflikt med framtida bebyggelse i Loviseberg. Förvaltningen har dock kännedom om föreslagen ledningsomläggning och har förståelse för fördelarna att alla projekt i området samordnar sig. SFAB har varit och kommer bli än mer involverad av planeringen i Loviseberg i efterföljande detaljplaneskede.

Skanova AB

Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet, det vill säga när detaljplanarbete påbörjas, för att få med befintliga ledningar i planeringsunderlaget. På så sätt kan oförutsedda hinder i planeringen som berör Skanovas nät undvikas för att få en smidigare och snabbare planprocess.

Kommentar:
Skanova AB kommer medverka i det fortsatta planeringsarbetet.

SRV Återvinning

SRV Återvinning ser positivt på att planprogrammet tydliggör insamling av avfall i eller i direkt anslutning till bostadsfastigheter. Myndigheten betonar att följande

fraktioner bör ingå som minimum: restavfall, matavfall samt förpackningar av plast, papper, metall och glas.

För mobilitetshusen rekommenderas insamling av sorterat grov-avfall, textil, småbatterier, ljuskällor, små-el och tidningar, samt möjligheter för hushållen att lämna in saker för återbruk. Skrymmande förpackningar bör också kunna samlas in i dessa anläggningar.

SRV Återvinning framhåller förslag på skrivning i programhandlingen där avfallshanteringen bör präglas av klimatsmarta och resurseffektiva lösningar, integreras med bostäder, verksamhetslokaler, skolor, vägar och övrig infrastruktur, samt möjliggöra återbruk och ökad materialåtervinning.

Myndigheten ser positivt på att delta i den fortsatta planeringen.

Kommentar:
Synpunkterna om avfallshantering, inklusive insamling av olika fraktioner, återbruk och framkomlighet för insamlingsfordon, kommer att beaktas i det efterföljande detaljplaneskedet.

Förvaltningen delar uppfattningen om att avfallshanteringen bör präglas av klimatsmarta, trygga och resurseffektiva lösningar. Möjligheten till samarbete med SRV Återvinning i den fortsatta planeringen noteras och kommer att tas tillvara för att säkerställa effektiva system för fastighetsnära insamling och återbruk.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) redovisar befintliga VA-anläggningar som påverkas av planprogrammet, inklusive en dagvattentunnel med inhängd spillvattenledning genom området samt vatten- och tryckledningar längs Glömstavägen. Tunneln bedöms ligga i berg och på ett djup som inte påverkas av exploateringen, vilket kommer att säkerställas i kommande utredningar.

Vid exploatering av Loviseberg kommer nya VA-anläggningar behöva byggas, inklusive ledningar, dagvattendammar och eventuella pumpstationer. SVOA bedömer att befintlig kapacitet för vatten, spillvatten och dagvatten i huvudsak räcker för området, men noterar att anslutningar mot Fyrfatsvägen kan bli kapacitetsbegränsade och kräva pumpning.

SVOA påpekar vikten av att anpassa interna tryckledningar efter rådande vattentryck, att sprinklerserviser inte kan garanteras med högre flöden än vanliga vattenserviser, samt att servisanmälningar ska göras i god tid och att interna pumpanordningar bekostas av fastighetsägare.

Dagvattenutredningen bedöms som uppdaterad och tillräcklig i planprogrammets tidiga skede. SVOA framhåller vikten av tidig samordning mellan SVOA och Huddinge kommun kring gemensamma anläggningar samt önskar ta del av gatustrukturutkast för att planera utbyggnad av VA-nätet.

Kommentar:
Förvaltningen noterar SVOAs synpunkter. Befintliga VA-anläggningar, samt behov av nya ledningar, dagvattendammar och pumpstationer, kommer att studeras vidare i detaljplaneprocessen.

Förvaltningen noterar att kapacitet för vatten, spillvatten och dagvatten är i huvudsak tillräcklig för planprogramsområdet, men att anslutningar mot Fyrfatsvägen kan kräva särskilda lösningar såsom pumpning. Frågor om vattentryck, interna tryckledningar, sprinklerserviser och servisanmälningar kommer att hanteras i samband med detaljplanering och bygglov.

Förvaltningen noterar att uppförd dagvattenutredning anses vara tillräcklig enligt SVOA. Gatustruktur kommer i tidigt skede att kommuniceras med SVOA.

Svenska kraftnät

I den södra delen av programområdet, vid gränsen mot Botkyrka kommun, finns SVK:s 220 kV-luftledning. SVK har nätkoncession och ledningsrätt för kraftledningen som är av betydelse för rikets elförsörjning. Med start höst 2025 kommer SVK att riva delar av ledningen då den har ersatts av nya ledningar som nu används. Arbetet planeras vara klart sommaren 2026. Stolpe 0038 och stolpar österut och faslinorna däremellan är planerade att rivas. Stolpe 0037 inklusive faslinorna västerut ska däremot stå kvar inom överskådlig tid och övergå i Vattenfalls ägo. Dessa två stolpar är inom programområdet. Kommunen bör ta hänsyn till detta i den fortsatta planeringen av programområdet.

Luftledningen är av riksintresse så länge den är i SVK:s ägo. Riksintresseområdet vid denna luftledning är 50 meter brett. Inom utpekat riksintresseanspråk är det inte lämpligt att planera för ny markanvändning. Utanför det utpekade området för riksintresse vid luftledning finns dessutom ett påverkansområde där vissa åtgärder eller verksamheter påtagligt kan försvåra upprätthållandet av transmissionsnätet eller förutsättningarna för att bygga ut och förnya nätet. Påverkansområdet sträcker sig 160 meter åt vardera håll från riksintresseytans gräns.

Kommunen bör beakta riksintresset för totalförsvarets anläggningar i den fortsatta planeringen av programområdet. När kraftledningen väl har rivits respektive överlämnats till Vattenfall kommer riksintresseanspråket, påverkansområdet och de tillhörande restriktionerna mot ny bebyggelse att tas bort. I det läget kommer det att stå kommunen fritt att nyttja ytan som idag berörs av riksintresset.

Kommentar:
Förvaltningen noterar luftledningens placering och riksintresse. Föreslagen markanvändning i planprogrammet kommer idag i konflikt med stolpe nummer 0038. Denna stolpe planeras dock att tas bort (planeras vara klart sommaren 2026) och på sikt finns därmed inte denna konflikt. Vidare föreslår planprogrammet ingen ny markanvändning vid eller nära stolpe 0037. Riksintresset för stolpe 0037 och de restriktioner som finns kopplat till det kommer också att tas bort. Förvaltningen bedömer därmed att på sikt finns det inte en konflikt mellan programförslaget och luftledningen. Däremot behöver detta följas upp i efterföljande detaljplaneskede för att säkerställa aspekter kring luftledningen och dess restriktioner.

Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution AB har elnätanläggningar i programområdet. Bifogat till yttrandet finns bild över anläggningarnas ungefärliga placering (se diarium).

Om befintlig 77 kV markkabel behöver flyttas för att möjliggöra planen måste det göras i god tid. För befintliga ledningar som planeras att ligga kvar inom planområdet (24 och 77 kV) önskar Vattenfall Eldistribution u/l-område.

Vattenfall Eldistribution önskar ytor för E-områden (transformatorstation) för att försörja planområdet med el. Önskad storlek är 10x10 meter samt minst 5 meter till närmsta byggnad/brännbart material.

Utöver ovan framför Vattenfall Eldistribution AB riktlinjer att beakta vid framtagandet av detaljplaner. Utöver det informeras det om generella aspekter som gäller kring förändringar av Vattenfalls anläggningar, till exempel att eventuell flytt/förändringar av befintliga elnätanläggningar utförs av Vattenfall Eldistribution, men bekostas av exploatören.

Kommentar:
Förvaltningen noterar synpunkterna från Vattenfall Eldistribution AB. Planprogrammet för Loviseberg har kännedom om befintliga elnätsanläggningar i området. Eventuella behov av flytt av 77 kV-markkabeln kommer att planeras i god tid och i samråd med Vattenfall Eldistribution AB.

För ledningar som planeras ligga kvar i programområdet kommer utrymme att säkerställas i efterföljande detaljplanearbete. Ett planprogram är ett tidigt skede i planeringen, och aspekter som ytor för transformatorstationer säkerställs i det efterföljande detaljplaneskedet.

Vattenfalls riktlinjer och generella aspekter kring förändringar av elnätanläggningar kommer beaktas vid framtagandet av detaljplaner. Förvaltningen noterar att eventuella åtgärder som kräver flytt eller förändring av anläggningar utförs av Vattenfall och bekostas av exploatören.

Swedavia

Swedavia önskar fortsatt bli samrådda gällande objekt med en höjd som överstiger 20 meter men kan i detta tidiga skede informera att inga objekt med totalhöjd (markläge + objekt) som överstiger 163 meter över havet är lämpliga på platsen utifrån Swedavias hinderytor.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att Swedavia önskar fortsatt bli samrådda gällande höga objekt. Inga byggnader, i detta skede, föreslås bli högre än 163 meter över havet.

Locum

Region Stockholm, genom Locum, ställer sig positivt till kommunens planprogram för Loviseberg. Locum framhåller att sjukhusfastigheten ligger en bit från planprogramsområdet, men att det är viktigt att säkerställa att trafikflöden till och från sjukhusområdet, inklusive leveranser och sjukvårdstransporter (särskilt blåljusfordon), inte störs eller hindras under genomförandeskedet.

Kommentar:
Förvaltningen noterar Locums positiva inställningen till planprogrammet. En trafikutredning har tagits fram för området och bedömningen är att framkomlighet för sjukvårdstransporter till sjukhusfastigheten inte påverkas i betydande omfattning vid ett genomförande av planprogrammet. Frågan kommer fortsatt att beaktas i detaljplaneprocessen och vid projektering av infrastruktur inom planområdet.

Bygglovs- och tillsynsnämnden

Namn

Bygglovs- och tillsynsnämnden ansvarar för namngivning av kvarter, gator, bostadsområden, vägar, broar och allmänna platser samt för övriga ortnamn inom kommunen. Det statliga Lantmäteriet ansvarar för namnsättning av naturlokaliteter såsom berg, sjöar, åar och skogar. Rätt användning av ortnamn i programhandlingar skapar tydlighet inför upprättandet av nya handlingar inom och utanför kommunen. Nämnden har förslag på vissa ändringar i programhandlingarna och utredningarna.

Dagvatten

Dagvattnet ska enligt dagvattenutredningen omhändertas i två steg, genom lokalt omhändertagande av vatten (LOD) i områden med tillkommande bebyggelse och genom en våtmarksanläggning i planprogrammets östra del. LOD-lösningar behöver underhållas korrekt för att fungera över tid. I detaljplaneskedet planeras sådana ofta till stor del på kvartersmark. Ansvaret för underhåll ligger då på fastighetsägaren, vilket innebär en osäkerhet kring möjligheten att på lång sikt säkerställa god dagvattenhantering. Om delar av LOD-lösningarna planeras på kvartersmark bör flödes- och reningsberäkningar justeras ned för att kompensera för denna osäkerhet.

Förorenad mark

Bostadsbebyggelse planeras på ett potentiellt förorenat område norr om väg 259. På platsen som länsstyrelsen tilldelat riskklass 3 har det funnits en plantskola. Föroreningsbilden är okänd. Provtagning av marken kommer att behövas i detaljplaneskedet för att avgöra eventuell påverkan på recipienten och vilka skyddsåtgärder som behövs.

Befintliga fyllnadsmassor får inte återanvändas i andra projekt utan att massornas status undersökts, för att säkerställa att de inte är förorenade. Hantering av förorenade fyllnadsmassor är anmälningspliktigt.

Sulfidberg

Delar av planområdet består av bergarten vacka, som kan innehålla sulfid. Det har även påträffats sulfidlera inom området. Förvaltningen anser att markundersökningar bör genomföras för att undersöka förekomsten av sulfid och minimera risken för att föroreningar sprids, särskilt i områden där grävarbeten och schaktning planeras.

Förvaltningen håller med om att bebyggelsestrukturen ska anpassas till terrängen för att minimera mängden överskottsmassor och behovet av sprängning, vilket framgår av ”Hållbarhetsprogram för Loviseberg”, sida 13.

Masshantering
Planprogrammets masshanteringsavsnitt behöver kompletteras med en beskrivning av hur massorna ska tas om hand. Hantering av förorenade massor kan komma att kräva tillstånd enligt miljöprövningsförordningen.

Områdesskydd
Programområdet ligger inom den sekundära skyddszonen för Östra Mälarens vattenskyddsområde. När utveckling sker inom zonen ska hänsyn tas till vattenskyddsföreskrifter för att skydda Mälaren som dricksvattentäkt.

Buller och luftkvalitet
Förvaltningen förutsätter att det under den fortsatta planeringen av området tas fram bullerutredningar i den omfattning som bedöms vara nödvändig. Det behövs för att säkerställa dels att de samlade effekterna på bullernivåerna inom programområdet håller sig till befintliga riktvärden, dels att de områden som primärt kommer att påverkas av buller har acceptabla bullernivåer.

För att säkerställa god luftkvalitet förutsätter förvaltningen att luftkvaliteten utreds i detaljplaneskedet, främst för de tilltänkta skol- och förskolegårdarna, och att det samtidigt redogörs för hur luften i tunneln avleds.

Kommentar:
Programhandlingen har justerats med hänsyn till nämndens synpunkter på namngivningar i programmet. Ändringar i de bakomliggande utredningarna har däremot inte gjorts, eftersom förvaltningen bedömer att de ändringarna har ringa betydelse för programmet.

Förvaltningen noterar synpunkterna kring dagvattenhanteringen och LOD-lösningarnas långsiktiga funktion. Planprogrammet redovisar övergripande principer för dagvattenhantering, medan detaljer om underhåll, placering på kvartersmark och eventuella justeringar av flödes- och reningsberäkningar kommer att hanteras i det efterföljande detaljplaneskedet.

I detaljplaneskedet kommer potentiellt förorenade områden att hanteras. Vidare noteras att hantering av förorenade fyllnadsmassor är anmälningspliktigt.

Förvaltningen noterar att nämnden instämmer i bedömningen att bebyggelsestrukturen ska anpassas till terrängen för att minimera mängden överskottsmassor. Frågor som rör sulfidberg och sulfidlera bedöms lämpligen hanteras i det efterföljande detaljplaneskedet, eftersom detta är en detaljerad fråga och planprogrammet befinner sig i ett tidigt skede av planeringsprocessen.

Förvaltningen har inte kompletterat programmet med en beskrivning hur massor ska tas om hand. Eftersom planprogrammet utgör ett tidigt skede i planeringsprocessen bedöms en mer detaljerad redovisning av masshantering vara lämplig att ta fram i senare skeden, exempelvis i samband med kommande detaljplanearbete eller miljöutredningar, när förutsättningarna är bättre kända.

Förvaltningen noterar att hänsyn ska tas till gällande vattenskyddsföreskrifter för att säkerställa skyddet av Mälaren som dricksvattentäkt.

I efterföljande detaljplaneskede kommer nödvändiga buller- och luftkvalitéutredningar tas fram.

Natur- och stadsmiljönämnden

Ny avfallslagstiftning

På sida 12 i planprogrammet står det att området saknar återvinningsstationer, samt att förpackningsinsamling ska ske fastighetsnära i stället för vid en återvinningsstation senast den 1 januari 2027.

Det stämmer att den nya lagstiftningen ställer krav på att förpackningsinsamling ska ske fastighetsnära. Dessutom ska skrymmande förpackningar samlas in på lättillgängliga platser enligt 6 kap. 6 § förpackningsförordningen (2022:1274). Lättillgängliga insamlingsplatser blir därmed framtidens återvinningsstationer, vilket betyder att ytor behöver avsättas för detta inom programområdet.

Förvaltningen rekommenderar att nära dialog förs med SRV återvinning AB.

För kännedom kan tilläggas att i Klimat- och näringslivsdepartementets promemoria ”Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi”, vars författningsändringar föreslås träda i kraft i januari 2026, beskrivs ”fastighetsnära” som mindre än 400 meter från en fastighet. Se sida 54 i promemorian.

Kulturmiljö-, natur- och rekreationsvärden

Programområdet är utpekat för stadsutveckling i både kommunens översiktsplan och den regionala utvecklingsplanen för Storstockholm. Området består dock mestadels av oexploaterat landskap, såväl odlingslandskap som skogsmark, med höga kulturmiljövärden, naturvärden och rekreationsvärden. Det ger även kumulativa effekter på angränsande områden. De naturvärden som bevaras inom programområdet riskerar att påverkas negativt av ökat nyttjande, inte minst de magra hällmarkerna där återväxten av tall kan rubbas av ett ökat besökstryck.

En eventuell utvidgning av Sankt Botvids verksamhetsområde kan på grund av markförhållanden endast ske norrut, vilket skulle få negativ inverkan på Bornsjökilens funktion, värden och fysiska utbredning. För att skydda den del av Bornsjökilen som finns inom kommunen skulle Huddinge kommun som ensam markägare kunna låta naturmarken bli naturreservat. Det hade stämt väl överens med den vision som finns för Loviseberg, ”[…] nya spår för en stadsdel i samspel med klimat och människa”.

För att få en sammanhållen stadsutveckling och bevara ett större sammanhängande grönområde för rekreation och biologisk mångfald hade förvaltningen helst sett att planprogrammets bebyggelse koncentrerades till Glömstadalen inklusive Loviseberg och att Kästas utbredning hölls öster om den skogsbäck som rinner i närheten av Tingsvägen.

Vattenmiljöer och stadsnära odling

Det är positivt att vattenmiljöerna är en del av stadsutvecklingen. Det finns stor potential att utveckla attraktiva gångstråk längs vattenstråken inom programområdet. Vattenmiljöerna kan binda samman området och bjuda in till rörelse och möten. Det förutsätter att vattenmiljöerna bevaras, hålls öppna och

integreras i stadsbilden, samt att vattenmiljöerna får styra exploateringens form och karaktär.

Förvaltningen är positiv till att planprogrammet möjliggör någon form av stadsnära odling. Odlingsytor bör utformas till mångfunktionella ytor som bidrar till flera ekosystemtjänster och till hållbarhet. Stadsnära och annan odling kan även bidra till social hållbarhet och integration i samhället.

Programområdets utbredning

Förvaltningen önskar att programområdet utvidgas norrut, till att inkludera de fastigheter som finns i nordväst längs Gamla Stockholmsvägen, norr om Glömstavägen. Trots att där finns en sammanhängande bebyggelse saknar fastigheterna plan- och områdesbestämmelser.

Påverkan på biologisk mångfald

Ekologiskt särskilt känsliga mark- och vattenområden (ESKO) ska enligt 3 kap. 3 § miljöbalken (1998:808) skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Lagskyddet ska alltid beaktas vid åtgärder där betydande (negativ) miljöpåverkan kan befaras.

Gröna kilar och svaga gröna samband

Gröna kilar utgör en sammanhängande struktur av områden med kulturmiljö-, natur- och rekreationsvärden. De gröna kilarna bildar stråk av grönska och vatten i anslutning till bebyggelse och förser områden och invånare med nödvändiga funktioner såsom rekreation, biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster. Kilarna bildar gröna samband som gör det möjligt för djur- och fågelarter att spridas mellan olika grönytor och andra livsmiljöer. Enligt kommunens översiktsplan och den regionala utvecklingsplanen finns ett svagt grönt samband inom Bornsjökilen mellan Hamra och Hågelby i Botkyrka kommun, via Flottsbro och vidare till Gömmarens naturreservat i Huddinge kommun. Ett genomförande av planprogrammet för Loviseberg blir en påfrestning för detta svaga, gröna samband.

Kompensationsåtgärder

Enligt planprogrammet kommer exploateringen ha negativ påverkan på miljövärden även efter att restaurerings- och skademinimeringsåtgärder har vidtagits. Förslag på kompensationsåtgärder ska tas fram inför att planprogrammet godkänns.

En av dessa kompensationsåtgärder bör vara att bilda ett naturreservat av resterande naturmark inom Bornsjökilen, vid Flottsbro. Det skulle stärka biologisk mångfald och områdets friluftsliv, ge långsiktigt skydd åt den regionala grönstrukturen och stärka det svaga gröna sambandet norrut till Gömmarens kilområde. Det skulle även långsiktigt säkra den investering som Trafikverket och i viss mån kommunen gör i ekodukten över Tvärförbindelse Södertörn för att bibehålla det svaga gröna sambandet inom Bornsjökilen. Att skapa ett naturreservat i Flottsbro behöver inte enbart göras som en kompensationsåtgärd, men det är en strategiskt viktig åtgärd, i linje med inriktningen för kommunens fysiska planering, för att kunna nå en hållbar samhällsutveckling i Huddinge kommun.

Rekreation och tillgänglighet
I området befintliga markerade leder påverkas av planprogrammet. Sträckorna behöver antingen dras om eller tas bort. Förvaltningen förutsätter att natur- och klimatavdelningen involveras i det framtida arbetet med områdets tillgänglighet.

Den anläggningsbundna cykelverksamheten i Flottsbro-området kommer att påverkas negativt. Med finansiering från Allmänna arvsfonden och Riksidrottsförbundet anlade Spårvägen Cykelförening för några år sedan en cirka två kilometer lång så kallad flow- och skillstrail, en cykelbana med hopp, hinder och alternativa cykelvägar med olika svårighetsgrader, som riktar sig särskilt till barn och ungdomar. Denna bana, som går längs gamla Göta landsväg, kommer enligt planprogrammet att tas bort. Planprogrammet omfattar även delar av XCO-spåret, en fem kilometer lång mountainbikeled av typen olympisk cross-country, men förutsatt att exploatering undantas i naturområdet påverkas inte XCO-spåret av planerad exploatering.

Kulturmiljö
Det är väldigt viktigt, och samtidigt en stor utmaning för planprogrammet, att Tingsvägen och dess historiska funktion synliggörs. Detsamma gäller för hällristningen i Glömsta.

Kommentar:
Planprogrammet har reviderats så att det framgår att skrymmande förpackningar ska samlas in på lättillgängliga platser enligt 6 kap. 6 § förpackningsförordningen (2022:1274). Förvaltningen har haft viss dialog med SRV Återvinning AB i frågan inom ramen för programmet och kommer att fortsätta dialogen i det efterföljande, mer detaljerade planeringsskedet. Ett alternativ som diskuteras är att skrymmande förpackningar skulle kunna samlas in i de planerade mobilitetshusen för parkering.

Planprogrammet har utformats med hänsyn till naturvärden, biologisk mångfald samt till de ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO) som finns inom området. Bland annat genom att områden med naturvärdesklass 2 bevaras. Befintlig natur föreslås även bevaras och utvecklas mellan de planerade bebyggelseområdena för att fortsatt erbjuda möjligheter till rekreation, naturupplevelser och biologisk mångfald. Vidare har Lovisebergs utveckling under lång tid funnits med i både tidigare och gällande översiktsplaner samt i den regionala utvecklingsplanen RUFS 2050. Flera utredningar för natur och miljö har tagits fram i programarbetet, bland annat miljökonsekvensbeskrivning, artinventeringar och naturvärdesinventering. Förvaltningens bedömning är att planprogrammets konsekvenser för naturvärden och gröna samband är godtagbara.

Förvaltningen delar uppfattningen att kompensationsåtgärder kan vara aktuella där naturmark tas i anspråk, exempelvis genom att stärka befintliga gröna samband, utveckla brynzoner och skapa förutsättningar för nya naturvärden inom områden som även framöver avses vara natur. Huruvida områden i Flottsbro ska föreslås bli naturreservat är inte en fråga för planprogrammet. Planprogrammets primära syfte är att utreda ny markanvändning i Loviseberg.

Förvaltningen noterar att nämnden är positiv till programmets förslag på öppna och tillgängliga vattenmiljöer samt förslag på odlingsytor.

Förvaltningen delar nämndens bedömning om behovet av att utreda västra Glömstas utveckling. Planprogrammet syftar till att utreda möjlig ny markanvändning i Loviseberg, som en del av de åtaganden kommunen ingått avtal om enligt Sverigeförhandlingen. Programområdet har därför inte utvidgats, eftersom förvaltningen bedömer att västra Glömstas utveckling har andra planeringsförutsättningar.

Natur- och klimatavdelningen kommer involveras i det framtida arbetet med områdets tillgänglighet. Den planerade bebyggelsen i Loviseberg påverkar flowtrailens nuvarande läge, och förvaltningen ser behov utav att flytta denna till annan lämplig plats i skogen kring Flottsbro. Förvaltningen kommer att föra dialog i frågan med både nämnden och Spårvägen Cykelförening för att hitta en lämplig lösning.

Den kulturhistoriskt värdefulla Tingsvägen avses bevaras, tillsammans med en skyddszon om 10 meter bevarad natur på varder sida. Tingsvägen avses även bli ett rekreativt stråk då denna bedöms vara en viktig faktor för Lovisebergs framtida identitet. Vidare föreslås Hällristningen få en central plats vid stadsdelsparken. Planprogrammet bedöms därmed ta god hänsyn till dessa fornlämningar.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden bedömer att planprogrammet i stort kommer att skapa goda förutsättningar för Loviseberg att utvecklas till en hållbar och integrerad stadsdel i Huddinge. Nämnden ställer sig vidare positiv till att det planeras för flera idrottshallar i planprogrammet i samband med att området utvecklas och nya bostäder byggs.

Nämnden vill belysa vikten av att offentlig konstnärlig gestaltning tar plats i planeringen av nya områden. Konst bidrar till levande och attraktiva livsmiljöer och genererar delaktighet, trivsel och trygghet i ett område. Enligt kommunens Arkitekturstrategi bör stadsrummen innehålla konstupplevelser och inspirera till lek och kreativitet. Konst ger identitet och karaktär till platsen, är intresse-väckande och kommunikativ. Investeringar i konst bör uppmuntras i varje byggprojekt. Detta gäller särskilt på de offentliga platser där människor kommer röra sig under en stor del av dygnet. Nämnden ser positivt på att det under fortsatt process med planprogrammet ska tas fram ett program för gestaltning av den offentliga miljön.

I planprogrammet på sid 42 står det att det vid varje skola planeras en idrottshall, samt under rubriken *Offentlig- och kommersiell service* står det att ”Utöver kommersiell service planeras det för en kommunal lokal med mindre bibliotek, kulturskola, fritidsgård och föreningslokal.” Här ser nämnden goda möjligheter att flera verksamheter samnyttjar lokal under olika delar av dagen, inklusive inrymma aktiviteter för kommunens äldre invånare.

Slutligen vill nämnden trycka på att planprogrammet bör beakta angiven riktning och framtagna nyckeltal, alternativt andra behovskriterium, i respektive

strukturprogram vid planering av placering av folkbibliotek, kulturskola, fritidsgårdar, idrottslokaler och allmänna ridanläggningar.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att kultur- och fritidsnämnden i huvudsak ställer sig positiv till planprogrammets förslag på idrottshallar, offentliga platser och gemensamma kommunala lokal i centrumet.

Förvaltningen delar nämndens bedömning om vikten av att idrottsytor, torg och parker utformas för samnyttjande och tillgänglighet för olika åldersgrupper, samt att konstnärlig gestaltning inkluderas för att stärka identitet, trivsel och trygghet. Planprogrammet har därför lagt vikt vid offentliga platser och studerat läge av en kommunal lokal i centrumet. De offentliga platsernas och den kommunala lokalens innehåll kommer att vidareutvecklas i detaljplanearbetet.

Förvaltningen noterar synpunkten om nyckeltal och avser vid fortsatt planering av den kommunala lokalen i centrumet att beakta detta för att säkerställa bland annat tillgänglighet och samnyttjande.

Förskolenämnden

Förskolenämnden framhåller att förskolorna utgör en grundläggande del av den sociala infrastrukturen i Loviseberg och är avgörande för att vardagslivet i den nya stadsdelen ska fungera för barnfamiljer. Nämnden välkomnar att planprogrammet tydligt anger behovet av nya förskolor, men betonar att dessa behöver planeras för att bli långsiktigt hållbara och attraktiva.

Nämnden lyfter fram vikten av flexibilitet och etappvis utbyggnad med hänsyn till den demografiska utvecklingen, där barnkullarna förväntas minska under överskådlig tid. Små och sårbara enheter bör undvikas, medan större förskolor med fler avdelningar ger bättre förutsättningar att hantera variationer i barnantal, säkerställa bemanning och skapa en stabil arbetsmiljö. Den föreslagna dimensionen om cirka 120 barn per enhet bedöms vara lämplig för långsiktig hållbarhet.

Placeringen av förskolorna är central. Förskolorna bör ligga i tysta och trygga miljöer, på avstånd från buller och luftföroreningar från stora trafikleder och tunnelmynningar. Förskolegårdarna bör ha tillräckligt med fria ytor per barn, präglas av grönska och variation i terrängen samt ge möjlighet till lek i solljus och nära naturmark, vilket även stöds av förskolans läroplan. Närheten till skog och natur i Loviseberg är en viktig resurs för pedagogik och lek.

Barnperspektivet behöver genomsyra all planering i Loviseberg. Trygga gång- och cykelvägar mellan bostäder och förskolor är en förutsättning för att barn och föräldrar ska kunna ta sig till verksamheterna på ett säkert sätt. Förvaltningen framhåller också den sociala dimensionen: attraktiva och ändamålsenliga förskolor bidrar till områdets attraktivitet och stärker förtroendet för kommunens utbildningsverksamhet, vilket kan påverka familjers vilja att bo kvar och engagera sig i området.

Avslutningsvis betonar nämnden vikten av fortsatt dialog med samhällsbyggnadsavdelningen, lokalsektionen och Huddinge Samhällsfastigheter.

Genom god samverkan kan förskolorna i Loviseberg utformas som trygga, flexibla och attraktiva miljöer för barn och familjer, och samtidigt bidra till en socialt och ekologiskt hållbar stadsdel.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att förskolenämnden ställer sig positiv till planprogrammets förslag om nya förskolor i Loviseberg. Planprogrammet utgör ett tidigt skede i planeringen och anger övergripande behov och inriktning, medan detaljfrågor om lokalisering, kapacitet och utformning preciseras i kommande detaljplaneskede.

Förvaltningen delar nämndens bedömning om vikten av flexibilitet och etappvis utbyggnad för att anpassa antalet förskolor efter faktisk efterfrågan. Förvaltningen noterar även att nämnden delar förslaget om cirka 120 barn per enhet är en bra avvägning i detta tidiga skede.

Lokalisering och miljö bedöms som väl avvägda med hänsyn till buller, luftkvalitet och trafikförhållanden, och förskolegårdar planeras med tillräckliga fria ytor, grönska och naturinslag. Förvaltningen tar till sig synpunkten om socioekonomiskt utsatta områden och betonar att barnperspektivet och social hållbarhet kommer att integreras i den fortsatta planeringen.

Förvaltningen kommer fortsatt att samverka med lokalsektionen och Huddinge Samhällsfastigheter för att säkerställa att förskolorna i Loviseberg blir trygga, flexibla och attraktiva miljöer för barn och familjer, samtidigt som de bidrar till en socialt och ekologiskt hållbar stadsdel.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden framhåller att utvecklingen av Loviseberg som en ny stadsdel med bostäder, skolor, förskolor och service innebär stora möjligheter för kommunen. Nämnden ser positivt på att planprogrammet tydligt anger behovet av tre nya grundskolor med kapacitet för cirka 800 elever vardera.

Nämnden betonar vikten av flexibilitet i planeringen för att anpassa skolornas antal och storlek efter faktisk efterfrågan över tid, och att skolorna kan byggas i etapper för att säkerställa långsiktig ekonomisk och verksamhetsmässig hållbarhet.

Ytterligare viktiga aspekter som lyfts är:

- Skolornas placering bör ske i buller- och luftmässigt goda lägen, på avstånd från trafikerade stråk och tunnelmynningar.
- Närmiljöerna bör erbjuda tillräckliga fria ytor, solljus, variation i terräng och naturinslag som främjar rörelse och lärande.
- Skolvägar ska utformas tryggt, med planskilda passager, säkra gång- och cykelvägar och prioritering av barns trafiksäkerhet.
- Idrottshallar och bollplaner bör dimensioneras och samordnas med närliggande fritids- och idrottsmöjligheter.

- Social hållbarhet betonas, där attraktiva skolor bidrar till familjers kvarboende och engagemang i närområdet.

Sammanfattningsvis anser nämnden att planprogrammet tar hänsyn till barns och ungas behov, men betonar vikten av att barnperspektivet fortsatt integreras i den fortsatta planeringen.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att grundskolenämnden i huvudsak ställer sig positiv till planprogrammets förslag om skolor och kapacitet.

Planprogrammet utgör ett tidigt skede i planeringen och anger övergripande behov och inriktning för skolor och förskolor i Loviseberg. Förvaltningen delar Grundskolenämndens bedömning om vikten av flexibilitet i planering och utbyggnad, samt behovet av att skolornas lokalisering, kapacitet och kvalitet anpassas över tid i enlighet med demografisk utveckling och framtida behov. Planprogrammets förslag på tre grundskolor innebär just denna flexibilitet.

Planprogrammets förslag till placering av skolorna har avvägts utifrån buller, luftmiljö och trafikförhållanden för att skapa goda och trygga miljöer för eleverna. Förslag om en idrottshall per skola har tagits med, och bebyggelsestrukturen är utformad med trygga och direkta gång- och cykelstråk till idrottsplatser för att underlätta fysisk aktivitet. Förvaltningen tar även till sig synpunkten om socioekonomiskt utsatta skolor och betonar att barnperspektivet och social hållbarhet kommer att integreras i den fortsatta planeringen, så att skolorna blir attraktiva och långsiktigt hållbara. Vidare kommer frågor om säkra skolvägar, friytor, sol- och naturmiljöer samt samordning med fritids- och idrottsanläggningar att preciseras i efterföljande detaljplaneskede och projektering. Barnperspektivet kommer fortsatt att beaktas för att säkerställa långsiktigt hållbara och attraktiva skolor i den nya stadsdelen.

SPF Seniorerna Huddinge

Vi vill se en övergripande redovisning av tankar, ambitioner och visioner för äldre. Vill kommunen ha äldre personer boende i området, hur planerar kommunen för vård i hemmet, hemtjänstbesök, hemleveranser av mat, medicin/hjälpmedel och andra förnödenheter, anpassade promenadstråk för äldre, hänsyn till rullstolsbundna personer.

Kommunikationer till och från området måste finnas tidigt så att boende kan klara sig utan bil. Detta måste utformas så att äldre kan ta sig till platser för att handla, t ex i Huddinge, Skärholmen och Botkyrka. Glömstavägen är idag ett stort problem med många olyckstillbud. Planer för hur detta ska åtgärdas måste tas fram och genomföras.

Kommunen måste ta hänsyn till att det ska gå att köra fram till ingångarna för att lämna varor till lägenheterna eller göra ett kort besök (till exempel hemtjänst eller vårdpersonal).

Bostäder måste skapas i varierande former, lämpade för ungdomar, familjer och äldre. Även olika typer av stödboenden till exempel för dementa bör finnas. Det bör definieras hur bostäder för äldre ska utformas för att kunna hantera digital

uppkoppling till vårdcentral och sjukhus, placering av sjukhussäng i lägenhet, framkomlighet med rullstol, förvaring av medicinsk utrustning och material när mer vård förväntas ske i hemmet. Detta gäller till exempel skrymmande blöjpaket och dialysmaskiner.

Inom området bör det finnas kommunala verksamheter såsom bibliotek, vårdcentral, servicecenter men även lokaler för ideella aktiviteter. Föreningslokaler, träffpunkter, är viktiga för ett trivsamt liv i det nya området.

Utomhusmiljön bör ordnas så att äldre och handikappade kan röra sig utan större besvär. Det bör även ordnas platser där man sitta ner under en promenad och även ordna aktiviteter som till exempel. boule och utegym lämpligt för äldre. Gärna kombinerat med lekplats för barn för att blanda generationerna.

För äldre med svårigheter att åka och handla är det viktigt att det finns möjlighet att handla i närköpsbutiker där även annan service kan finnas, till exempel paketutlämning.

Kommentar:
Äldreperspektivet har beaktats i Social- och barnkonsekvensanalysen samt i planprogrammets visionsarbete. Planeringen syftar till att skapa en tillgänglig och trygg stadsdel med goda förutsättningar för äldre att bo och verka i området. Loviseberg får flera parker och rekreativa stråk med utegym, viloplatser och platser för samvaro, samt god tillgång till bostadsnära natur. Trots områdets kupering utformas merparten av gator och gångvägar med god standard och låg lutning.

Kollektivtrafiken stärks genom Spårväg Syd med två hållplatser i området, vilket ger snabb och enkel pendling till bland annat Masmo och Flemingsberg. Detta, tillsammans med planerade gång- och cykelvägar längs Glömstavägen (Trafikverkets projekt), förbättrar tillgängligheten och trafiksäkerheten avsevärt.

Bostäder planeras med god angöring för hemtjänst, varuleveranser och korta besök. Bostadsformer och särskilda boenden studeras vidare i kommande detaljplaneskede. I det centrala området planeras en kommunal lokal med plats för föreningsverksamhet och minibibliotek, samt handel i bottenvåningar för att säkerställa närhet till livsmedelsbutiker och service såsom paketutlämning.

Botkyrka kommun

Kopplingar, infrastruktur och stråk
Botkyrka kommun är positiv till att Spårväg Syd utreds och byggs ut norr om Tullinge Villastad. Denna nya form av kapacitetsstark kollektivtrafik kan innebära stora fördelar för befolkning och verksamma i dess omland och Botkyrka ser därför ett stort behov av samordning och dialog mellan de kommuner och myndigheter som planerar, genomför, förvaltar och påverkas av den nya infrastrukturen, den nya kollektivtrafikeringen samt de nya bebyggelseområden som förväntas tillkomma som en konsekvens av detta.

Botkyrkas högsta prioritet är bra kopplingar mot de nya spårstationerna inom planområdet. Den nya bebyggelse som Huddinge planerar här är en förutsättning

för att koppla ihop Botkyrkas befintliga bostadsområden med nya service- och centrumfunktioner, inte minst kollektivtrafiken, på andra sidan kommungränsen. Både Botkyrka och Huddinge kommuner borde kunna se stora fördelar med att i så hög grad som möjligt integrera dessa områden med varandra så att kollektivtrafikstationerna med omkringliggande ny service kan bli naturliga målpunkter i ett funktionellt omland som sträcker sig över kommungränsen.

Med utgångspunkt i detta ser Botkyrka kommun det som prioriterat att skapa nya gena och rationella kopplingar mellan norra Tullinge och de centrala delarna av Loviseberg för såväl oskyddade trafikanter men även för kollektivtrafiken. Botkyrka saknar en analys över hur dessa nya samband kan trafikeras men bra kopplingar med lokalbuss mellan Tullinge centrum och nya stationen i Loviseberg torde leda till positiv resandeutveckling för kollektivtrafiken i en annars väldigt bilburen stadsdel. En trafikering av matarbuss mellan de spårbundna stationerna i Tullinge och Loviseberg borde även skapa bra synergier för byten och avlasta Flemingsberg med resande söderifrån som ska vidare via Spårväg Syd.

Infrastrukturen på Botkyrkas sida är att betrakta som äldre och eftersatt men genom att ny bebyggelse tillkommer på Huddinges sida och att ny spårstation uppförs ser Botkyrka kommun möjligheten att uppgradera exempelvis Nibblevägen och även arbeta för en utökad bebyggelseprofil med nyproduktion och förtätning i norra Tullinge. Såväl cykelvägnätet som kollektivtrafiken från Loviseberg bör därför knytas ihop med Tullinge villastad via Nibblebacken. En ny busstrafikering Loviseberg från Tullinge kan också ansluta till Tvärförbindelse Södertörn i områdets motsatta utkant.

Landskapsbild vid Tullinge Villastad

Botkyrka bedömer att de fyravåningshus som planeras nära inpå Tullinges villakvarter liksom de tre förskolorna kommer att förändra landskapsbilden drastiskt och även utgöra en påverkan på fastigheter och boende vid kommungränsen som vetter mot Loviseberg. Botkyrka tror att detta kommer innebära en dramatisk förändring för landskapsbilden och vill därför att det nya halsbrytande mötet mellan den nya bebyggelse och de befintliga villakvarteren i Tullinge analyseras ordentligt och med utgångspunkt i påverkan på landskapsbilden. Här behöver även Botkyrka kommun ges möjlighet att delta aktivt och i dialog med Huddinge kommun nå fram till förslag på ny bebyggelse som på ett smakfullt och respektfullt sätt möter de befintliga byggnaderna. I landskapsanalysen framgår att området idag består av naturmark men planprogrammet föreslår tre nya förskolor som står tätt inpå villakvarteret.

Botkyrka vill poängtera att kommunen generellt ser positivt på utvecklingen i Loviseberg och att det finns möjligheter här att bygga ihop och integrera kommunerna över gränsen, men kommunen efterfrågar ett tätare samarbete kring förslag på ny bebyggelse, kopplingar och parker/grönstruktur i det fortsatta arbetet efter samrådet.

Spridningssamband

Samrådshandlingen uttrycker att spridningssambandet är svagt mellan Bornsjökilen och Hanvedenkilen men uttrycker inte hur planområdet eller

exploateringen inom detta förväntas påverka detta samband. Området väster om planområdet inom Botkyrka kommun både öster och väster Flottsbro pekas ut som svagt parti i grön kil. Botkyrka efterfrågar att Huddinge beskriver hur det svaga sambandet kan bevaras och inte försvagas i och med en exploatering inom planprogrammet.

Områdesanalys och utvecklingsmöjligheter
Botkyrka kommun konstaterar att två lokala centrum planeras inom området som kommer ligga relativt nära varandra. Botkyrka ser en risk att dessa lokalcentrums närhet till varandra gör att de konkurrerar med varandra och på sikt utarmas. Botkyrka ser stora fördelar med dessa centrumfunktioner och efterfrågar en marknadsanalys där förutsättningarna för handel och service inom planområdet studeras för att säkerställa ett handelsutbud som kan stå sig på sikt.

Parker och lekplatser
Botkyrka föreslår att kopplingen mellan kulturmiljö- och landskapsanalysen och den föreslagna strukturen för parker och lekplatser blir tydligare. Det kan exempelvis nämnas, om så är fallet, att planläggaren anpassat grönstrukturen till rådande förhållanden såsom topografi och markegenskaper genom en analys och hänvisning till underlaget.

Botkyrka tror dessutom att de södra parkerna bör vara bättre sammankopplade för att få till en starkare grön infrastruktur som tillåter att fler rör sig mellan dem. Botkyrka efterfrågar också förtydligande om tillgång till parkyta beräknas per boende eller genom grönytefaktor (GYF).

Skyfall och höga flöden
I Botkyrkas skyfallskartering är gränsen mot Huddinge ett område med stor risk för stående vatten. Botkyrka undrar om de skyfallskarteringar och analyser som ligger till grund för planprogrammet har studerat förutsättningarna i och konsekvenserna för fastigheter, infrastruktur och allmänna platser inom Botkyrka kommun.

Botkyrka kommuns höjdkartering sträcker sig inom kommunens gränser och antar att även Huddinges karteringar gör det. Det kan därför vara svårt att avgöra hur höjd på ny bebyggelse liksom avrinning kommer att påverka inom ett område som ligger vid en kommungräns. Inför fortsatt arbete önskar Botkyrka en fortsatt dialog om detta och att kommunerna tillsammans gör analyser över kommungränsen.

Barnkonsekvensanalys
Självklart har ett utvecklingsarbete som planprogrammet föreslår konsekvenser för barn och unga på många olika sätt. Kanske främst i utformning och lokalisering av alla nya byggnader och funktioner inom området med avseende på barn och ungas målpunkter och vistelseplatser. För att säkerställa att barns bästa hanteras inom ramen för fortsatt planering och genomförande föreslår Botkyrka kommun att barnkonsekvensanalys görs för planprogrammet och att detta arbeta

även analyserar eventuella konsekvenser för barn och unga inom Botkyrka kommun.

Botkyrka ser inte i nuläget att utvecklingen av Loviseberg skulle ha några negativa konsekvenser för barn och unga i Botkyrka kommun men vill påpeka att området används av Botkyrkabor för rekreation, vistelse och passage till närliggande målpunkter. De rekreativa värden som Lovisebergs-området har bör därför kartläggas och konsekvenserna av exploateringen analyserar och konsekvensbeskrivas inte bara generellt utan även med utgångspunkt för barn och unga.

Kommentar:
Förvaltningen noterar Botkyrka kommuns synpunkter och delar bedömningen att goda kopplingar mellan Tullinge och Loviseberg är en viktig förutsättning för att skapa ett sammanhängande och välfungerande omland över kommungränsen. Planprogrammet redovisar tre gång- och cykelkopplingar i detta område och möjliggör även för ytterligare samband att studeras vidare i det fortsatta arbetet.

Förvaltningen ser positivt på ambitionen att integrera bebyggelse- och trafikstrukturerna mellan kommunerna och har i dialog med Region Stockholms trafikförvaltning fört diskussioner om möjliga busskopplingar mellan Huddinge och Botkyrka i området. En potentiell framtida bussförbindelse mellan Tullinge och Loviseberg redovisas översiktligt i programmet, och förvaltningen bedömer att frågan behöver analyseras mer detaljerat i kommande skeden i samverkan med berörda aktörer.

Det är vidare positivt att Botkyrka kommun ser möjligheter till vidareutveckling av Tullingeområdet kopplat till den nya spårvägs- och bebyggelsestrukturen i Loviseberg. Förvaltningen avser att fortsätta samarbeta med Botkyrka kommun för att säkerställa att kopplingar, stråk och kollektivtrafiklösningar utformas på ett sätt som gynnar båda kommunerna och stärker områdets tillgänglighet och funktionalitet.

Förvaltningen noterar Botkyrka kommuns synpunkter om landskapsbild vid Tullinge villastad. I planprogrammet redovisas att bebyggelsen närmast kommungränsen utgör den lägsta föreslagna skalan inom området (1–4 våningar), och att denna del även kan omfatta småhus. Programmet betonar vidare att exploateringen ska anpassas till områdets topografi och naturvärden för att säkerställa ett varsamt möte mot befintliga villakvarter i Tullinge.

Frågor kopplade till landskapsbild och gestaltning kommer att analyseras mer detaljerat i kommande detaljplaneskede. Förvaltningen avser att föra en fortsatt dialog med Botkyrka kommun i dessa frågor för att möjliggöra en samordnad utveckling och en god bebyggd miljö för både Huddinge och Botkyrka.

Programförslaget har tagit hänsyn till spridningssambandet mellan Bornsjökilen och Hanvedenkilen genom att till exempel spara större sammanhängande naturmiljöer i programområdet. Inom ramen för programmets hållbarhetsarbete har en handlingsplan upprättats. Denna kommer kontinuerligt att revideras och följas upp under planering och genomförande. I det arbetet ingår bland annat att

identifiera och genomföra åtgärder som kan bidra till att stärka ekologiska samband, exempelvis genom kompensationsåtgärder kopplade till exploateringen.

Förvaltningen noterar Botkyrka kommuns synpunkt avseende risken för konkurrens mellan de två planerade lokala centrumen. Den föreslagna centrumstrukturen utgår från att centrumen har olika funktion och skala inom området. Det södra centrumet planeras i mindre skala och är i första hand avsett att tillgodose närservice för närliggande bostadskvarter, medan det norra centrumet planeras få en något större roll i områdets serviceutbud.

Centrumens omfattning och innehåll har tagits fram i dialog med kommunens näringslivssektion och bedöms vara anpassade till den planerade bebyggelsens omfattning, områdets förväntade befolkningsunderlag samt underskott av service för befintliga boende i Glömsta. Mot denna bakgrund bedömer förvaltningen att förutsättningarna för handel och service inom området är goda och att risken för negativ konkurrens mellan centrumen är begränsad.

Placeringen av parker och grönstråk i programförslaget har utformats med utgångspunkt i de analyser och underlag som tagits fram inom ramen för programarbetet, däribland kulturmiljö- och landskapsanalysen. Dessa underlag har bland annat bidragit till avvägningar kopplade till topografi, landskapsstruktur och befintliga naturvärden.

Avseende kopplingarna mellan de södra parkerna bedömer förvaltningen att den föreslagna grönstrukturen skapar förutsättningar för sammanhängande gröna stråk inom området. Den övergripande grönstrukturen där kopplingar ingår kommer att studeras vidare och utvecklas i samband med kommande detaljplaneskede.

Planprogrammet redovisar en övergripande struktur för parker och grönområden. Mer detaljerade frågor kring dimensionering av parkyta, exempelvis i relation till antal boende eller genom tillämpning av grönytefaktor (GYF), kommer att hanteras i den fortsatta detaljplaneringen.

Den övergripande skyfallsutredning som tagits fram inom ramen för planprogrammet utgår från områdets avrinningsområden samt den föreslagna bebyggelsestrukturen. I området mot Tullinge finns ett befintligt rinnstråk (dike) där skyfallsvatten idag samlas. Detta stråk avses i huvudsak bevaras och integreras i den framtida dagvattenhanteringen.

Den utredning som tagits fram i programskedet är av övergripande karaktär. I kommande detaljplaneskede kommer mer fördjupade skyfalls- och dagvattenutredningar att tas fram. I det arbetet avser förvaltningen att studera förutsättningarna mer i detalj, inklusive eventuella konsekvenser i områden nära kommungränsen.

Förvaltningen noterar Botkyrka kommuns synpunkter avseende behovet av att belysa konsekvenser för barn och unga i Botkyrka kommun. Inom ramen för programarbetet har en social konsekvensanalys (SKA) tagits fram, där dialoger med bland annat barn och unga är genomförda. Förvaltningen anser att SKA:n med inkluderade dialoger är tillräcklig.

Huddinge Hembygdsförening

Huddinge hembygdsförening uttrycker uppskattning för ett gediget planeringsunderlag men är kritiska till exploateringens omfattning och motsätter sig planprogrammet. Föreningen anser att skog i möjligaste mån bör bevaras och att exploateringen bör minska så att Glömstadalens kultur- och odlingslandskap fortsatt kan avläsas. De efterfrågar även ett tydliggörande av de ekonomiska förutsättningarna för en sådan mer begränsad exploatering. Vidare ifrågasätts Spårväg Syd som motiv för exploateringen och alternativa lösningar, såsom buss, lyfts fram. Föreningen uttrycker även oro för påverkan på runristningen Ärengunn till följd av förändrade vattenflöden.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att Huddinge Hembygdsförening motsätter sig planprogrammet och framför synpunkter rörande exploateringens omfattning, bevarande av skog och kulturmiljö samt förutsättningarna för en mer begränsad utveckling av området. Planprogrammet befinner sig i ett tidigt skede av planeringsprocessen och utgör ett övergripande strategiskt underlag. Programmet utformas i enlighet med mål och inriktning i kommunens övergripande planering, inklusive gällande översiktsplan samt de åtaganden som följer av Sverigeförhandlingen.

I planprogrammet bevaras all skog med naturvärdesklass 2. Därutöver har höga ambitioner satts för att befintlig skog inom programområdet ska integreras mellan bebyggelsestrukturerna. Topografin ska också beaktas för att minimera schaktning och sprängning. Göta landsväg bevaras med ett föreslaget skyddsavstånd om 10 meter på vardera sida.

Spårväg Syd är ett regionalt projekt och förvaltningen bedömer att satsningen utgör en betydande förbättring av tillgänglighet i kommunen och för att klara uppsatta hållberhetsmål.

Den aktuella fornlämningen bedöms inte riskera att påverkas negativt av framtida förändringar i vattenflöden.

Vårby-Fittja hembygdsförening

Vårby-Fittja hembygdsförening avstyrker planerna på exploatering av Loviseberg och föreslår i stället att området bevaras. Hembygdsföreningen framhåller att området består av värdefull natur-, kultur- och jordbruksmark med höga rekreationsvärden, biologiska värden och historiska miljöer som Tingsvägen och runhäll. I tidigare planeringsprocesser har de framfört att planerna strider mot tidigare beslutade dokument som RUFS 2010, Huddinges översiktsplan 2000 och kommunens tidigare kulturmiljöinventering.

Vidare, med hänvisning till tidigare yttranden i andra ärenden, kritiserar föreningen att området delvis utgör skyddszon för östra Mälarens vattenskyddsområde och att exploatering kan innebära risk för vattenförorening. Föreningen betonar att Loviseberg fungerar som en del av Flottsbro friluftsområde och är viktigt för friluftsliv och rekreation. De menar också att exploateringen riskerar att bryta gröna samband och försämra möjligheterna till kompensation för intrång i Gömmarens naturreservat till följd av Tvärförbindelse Södertörn.

Slutligen anser föreningen att utbyggnaden av Loviseberg inte bör kopplas till Spårväg Syd, som enligt deras mening i stället bör dras genom Glömsta-området. Sammanfattningsvis uppmanar de kommunen att stoppa exploateringen av Loviseberg och i stället inrätta området vid Flottsbro som naturreservat.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att Vårby-Fittja hembygdsförening motsätter sig exploatering i Loviseberg och i stället föreslår att området bevaras. Förvaltningen delar uppfattningen att Lovisebergsområdet har höga natur- och kulturvärden som är viktiga att ta hänsyn till i planeringen. Planprogrammet har därför utformats med särskild hänsyn till dessa värden, bland annat genom att områden med naturvärdesklass 2 samt den kulturhistoriskt värdefulla Tingsvägen bevaras. Befintlig natur föreslås även bevaras och utvecklas mellan de planerade bebyggelseområdena för att fortsatt erbjuda möjligheter till rekreation, naturupplevelser och biologisk mångfald.

Lovisebergs utveckling har under lång tid funnits med i både tidigare och gällande översiktsplaner samt i den regionala utvecklingsplanen RUFS 2050. Vidare planeras Tvärförbindelse Södertörn att gå i tunnel under Loviseberg och Spårväg Syd att passera genom området för att möjliggöra den framtida bebyggelsen. Dessa utgör viktiga planeringsförutsättningar för området.

I arbetet med planprogrammet har flera utredningar tagits fram, bland annat miljökonsekvensbeskrivning, artinventeringar och dagvattenutredning. Förvaltningens bedömning är att planprogrammets konsekvenser för natur- och rekreationsvärden är godtagbara. Frågor om exempelvis dagvatten, buller och skydd av vattentäkter kommer att studeras vidare och regleras i kommande detaljplaneskede, där konkreta skyddsåtgärder och eventuella kompensationsinsatser kommer att preciseras.

När det gäller Tvärförbindelse Södertörn och Spårväg Syd hanteras dessa projekt i separata plan- och prövningsprocesser, men planprogrammet för Loviseberg samordnas med dessa för att uppnå långsiktigt hållbara helhetslösningar.

Kyrkorådet/Huddinge pastorat

Huddinge pastorat har inga invändningar i sak mot programförslaget.

Pastoratet har behov av en framtida expansion för att klara sitt uppdrag att tillhandahålla gravplatser för kommunens invånare enligt gällande riktlinjer. Pastoratet har lyft detta behov med kommunen och dialog pågår inför ansökan om planbesked. Områdena söderut och norrut har studerats som platser för möjlig expansion. Det har identifierats en risk för konflikt med artskydd för hasselsnok i området norr om gravplatsen. Detta innebär att det inte kan uteslutas att en expansion österut, in i programområdet för Loviseberg, kan krävas för att klara kommunens framtida kapaciteten för gravplatser. För att framtida expansion inte ska omöjliggöras av planprogrammets förslag vore det önskvärt om programhandlingen tydliggjorde behovet av expansion i planeringsförutsättningarna.

För pastoratet är det viktigt att det framgår tydligt att den föreslagna vägkopplingen (inringad med rött) bör placeras så att den inte hindrar

expansionsmöjligheter söderut, och allra helst att placeringen även ger en marginal för en viss expansion av begravningsplatsen österut. Pastoratet vill även gärna få ett förtydligande över den föreslagna vägkopplingens trafikmängd och bulleralstrande, samt om buss föreslås.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att Huddinge pastorat inte har några invändningar mot planprogrammet. Samtidigt framhålls behovet av en framtida expansion av St. Botvids begravningsplats. En dialog mellan pastoratet och kommunen pågår om lämplig mark för detta ändamål, och förvaltningen är medveten om den konflikt som kan finnas mellan utökning norrut och artskyddet för hasselsnok. Förvaltningens inställning är dock att en utökning österut, in i planprogramsområdet, inte är lämplig. De föreslagna bebyggelseområdena i planprogrammet är nödvändiga för att projektet ska vara ekonomiskt genomförbart. Kommunen medfinansierar både Spårväg Syd och tunnelläggningen av Tvärförbindelse Södertörn, vilket innebär att ett för lågt bostadsantal riskerar att minska projektets intäkter och därmed äventyra genomförandet.

När det gäller den föreslagna vägkopplingen förbi St. Botvids begravningsplats är denna ännu inte studerad. Förvaltningen ser det som viktigt att samordna vägdragningen med möjligheter till viss framtida expansion av begravningsplatsen söderut. Bedömningen är att både vägkopplingen och en viss utökning av begravningsplatsen bör kunna genomföras parallellt, men detta behöver utredas vidare.

Det finns i nuläget varken en trafikutredning eller en bullerutredning för den föreslagna vägkopplingen. Målsättningen är dock att den nya vägen ska ersätta den befintliga genom begravningsområdet, vilket på sikt förväntas minska både trafik och bullerstörningar i området samt stärka begravningsplatsens avskildhet och rofylldhet. Genomförbarheten av vägkopplingen behöver dock analyseras mer ingående i den fortsatta planeringen.

Naturskyddsföreningen, Huddinge

Naturskyddsföreningen är starkt kritisk till Tvärförbindelse Södertörn samt att befintlig odlingsmark tas i anspråk. Planprogrammets förslag med odlingslotter, stadsodling och närodling betraktas som kosmetisk.

Det är klimatkris och programmets visionsmål om ”Klimatneutralt och smart” är bara vackra ord enligt Naturskyddsföreningen. Kommunen måste arbete mer med klimatet.

Naturskyddsföreningen anser dock att planprogrammet har god ambitionsnivå avseende bland annat grönstruktur. Viss bebyggelse tillsammans med Spårväg Syd kan vara lämplig, men jordbruksmarken bör bevaras och Tvärförbindelse Södertörn bör inte genomföras.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att Naturskyddsföreningen är kritisk till Tvärförbindelse Södertörn och planprogram Loviseberg.

Den föreslagna utvecklingen utgår från kommunens översiktsplan samt åtaganden kopplade till Sverigeförhandlingen, där utbyggnad i kollektivtrafiknära lägen utgör en central utgångspunkt. Förvaltningens bedömning är att planprogrammet är förenligt med dessa strategiska ställningstaganden och att det finns goda förutsättningar att utveckla området med hänsyn till miljö- och klimatfrågor.

Vidare har förvaltningen satt upp höga klimatmål i planprogrammet och ett hållbarhetsprogram med tillhörande handlingsplan är framtagna. Målsättningen är att planprogrammet ska bli klimatneutralt. Planprogrammet innehåller också förslag på kompensationsåtgärder såsom stadsodling, närodling och odlingslotter, vilket syftar till att bibehålla delar av områdets agrara och rekreativa värden.

Förvaltningen noterar att Naturskyddsföreningen anser att planprogrammet innehåller utredningar samt ambitioner som är bra och framhåller att viss bebyggelse kan vara lämplig.

Villaägarna i Huddinge, Villaägarna i Stuvsta/Snättringe och Segeltorps Villaägareförening

Villaföreningarna tycker att planprogrammet är övergripande och luddigt.

De framför att finansiering och framdrift av Spårväg Syd och Tvärförbindelse Södertörn är osäkra. Trafikverkets förslag om förändringar i vägplanen kommer även öka trafiken på det befintliga vägnätet och skapa permanenta försämrade möjligheter att utveckla Masmo och Fittja. Villaföreningarna lyfter oro kring vilken påverkan det tillsammans med Loviseberg får för Gömmarens naturreservat. Villaföreningarna är även kritisk kring resonemangen om matodling, att vissa privata markägare får anpassa sig till programmet, samt föreslår att kommunen gör ett omtag med planering av bostäder på Masmoberget där förberedelser redan finns för kollektivtrafiken.

Avslutningsvis framförs av villaföreningarna att de fortlöpande vill få information om planprogrammet så de har möjlighet följa utvecklingen av Loviseberg, Spårväg Syd med flera.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att villaföreningarna anser att planprogrammet innehåller brister. Planprogrammet är ett övergripande och tidigt skede i planeringen och syftar till att ange en långsiktig inriktning för områdets utveckling. Förvaltningen anser att planprogrammet är väl avvägt och innebär goda grunder för fortsatt planering i området.

Synpunkter på projekten Spårväg Syd och Tvärförbindelse Södertörn och dess finansiering bör riktas mot Region Stockholm och Trafikverket. Vägplanen för den nya motorvägen är laga kraft och byggnadsbeslut av regeringen väntas komma under 2026. Spårväg Syd har påskrivna avtal och järnvägsplanen planeras påbörjas under 2026.

Den föreslagna bebyggelsestrukturen syftar till att skapa en grön och sammanhängande stadsdel med närhet till natur- och rekreationsområden. Exakta

utformningsfrågor, såsom exempelvis möjligheter till odling och utformning av bostadsmiljöer, kommer att studeras vidare i kommande detaljplaneskede.

När det gäller privata markägare avser planprogrammet att ange en övergripande inriktning för markanvändningen. Vidare är det så att rent generellt har privata markägare rätt till sin fastighet. En kommun kan bara under vissa omständigheter tvinga fram förändringar på privata fastigheter om fastighetsägaren motsätter sig det.

Utveckling av Masmoberget är utanför planprogrammet Loviseberg och är inte en fråga för planprogrammet att utreda eller ta ställning till.

Förvaltningen ser positivt på fortsatt dialog och kommer att informera om planeringens utveckling i kommande skeden.

Skopans samfällighetsförening

Samfällighetsföreningen uttrycker stark oro över att Loviseberg planeras som en tät stadsdel och framhåller att de helst inte ser någon stadsutbyggnad alls i området. De menar att projektet hotar natur, biologisk mångfald och den småskaliga boendemiljö med radhus och villor som präglar Kästa. Föreningen anser att utvecklingen på bostadsmarknaden innebär betydande risker och ifrågasätter behovet av flerfamiljshus, särskilt i relation till ”Flemingsbergsstaden”. De efterfrågar underlag som visar att demografi, efterfrågan och ekonomiska förutsättningar beaktats.

De lyfter att planprogrammet i mycket liten utsträckning analyserar konsekvenserna för Kästa, trots närheten. De saknar bedömningar av påverkan på bland annat buller, trygghet, trafiksituation, översvämningsrisker och tillgång till natur, liksom effekterna av Spårväg Syd och Tvärförbindelse Södertörn.

Föreningen framhåller att naturen har stor betydelse för boendemiljö, hälsa och livskvalitet, och anser att Loviseberg kommer att försämra dessa värden för boende i Kästa. De menar att förlusten av skog innebär förlorade rekreationsmöjligheter, ökad belastning på kvarvarande natur, insyn mot deras fastigheter samt försämrade ekologiska spridningssamband. De anser att en byggnadsfri, skogklädd zon närmast Kästa bör sparas för att mildra negativa konsekvenser, inklusive ökad användning av samfällighetens egen lilla skog och deras pulkabacke.

Vidare uttrycker de oro för kraftigt ökad belastning på Flottsbro, Gömmarens naturreservat och andra rekreationsområden, och efterfrågar analyser av hur 14 500 nya invånare påverkar natur, rekreation och biologisk mångfald.

Samfälligheten anser att projektet, tillsammans med Spårväg Syd och Tvärförbindelse Södertörn, innebär betydande och oåterkalleliga miljöpåverkan. De menar att avsaknaden av en samordnad miljökonsekvensbeskrivning för de tre projekten är allvarlig och att flera negativa effekter riskerar att förstärka varandra. De anser att detta borde motivera en omprövning eller minskning av projektets omfattning.

Kommentar:
Planprogrammet utgör ett övergripande och tidigt skede i planeringen och syftar till att ange en långsiktig inriktning för områdets utveckling. De frågor som lyfts i yttrandet har i varierande grad studerats inom programarbetet och kommer i flera fall att utredas vidare i kommande detaljplaneskede.

Planprogrammet har anpassats med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden. Områden med höga naturvärden har i huvudsak undantagits från bebyggelse, och en ambition finns att integrera befintliga naturmiljöer i bebyggelsestrukturen. Sammanhängande grönstråk beaktas i planeringen för att möjliggöra ekologiska samband och rekreativa funktioner. Avseende nyttjande av naturområden kommer frågor om tillgänglighet, kapacitet och slitage att behöva hanteras vidare i kommande planering. Det bör samtidigt noteras att stora sammanhängande naturområden fortsatt kommer att finnas kvar både inom Loviseberg och i angränsande områden såsom Flottsbro. I dagsläget är delar av Loviseberg relativt svåråtkomliga, bland annat till följd av barriäreffekter från Glömstavägen och ett begränsat antal tillgängliga och trygga passager. Förvaltningens samlade bedömning är att det även efter genomförd exploatering kommer att finnas god tillgång till natur i kommundelen, och att planprogrammet innebär en avvägd utveckling mellan bebyggelse och bevarande av naturvärden och rekreation.

Planprogrammet möjliggör en varierad bebyggelse med närhet till kollektivtrafik, service och grönområden. Den föreslagna tätheten är lägre än i Flemingsberg och centrala Huddinge, och området planeras med en naturnära karaktär. I de efterföljande detaljplanerna kommer mer detaljerade analyser att genomföras av bebyggelsens placering, höjd, insyn, buller, trafiksituation, trygghet, översvämningsfrågor och anpassning mot angränsande småhusområden, inklusive Kästa. Förslag om en byggnadsfri zon och bevarad skog mot Kästa kommer att ingå i dessa avvägningar. Även frågor om tillgång till rekreation, behov av exempelvis pulkabackar och aktivitetsytor samt kapacitet och belastning på rekreationsområden som Flottsbro och angränsande naturområden kommer att belysas vidare i kommande planering.

Planprogrammet utgår från kommunens översiktsplan och långsiktiga behov av bostäder i kollektivtrafiknära lägen. Befintlig och framtida demografisk utveckling, liksom efterfrågan på olika bostadsformer, analyseras löpande i kommunens bostadsförsörjningsarbete och kommer att beaktas i kommande skeden. Prognoser visar fortsatt behov av en variation av bostäder i kommunen. Utbudet i Loviseberg bedöms komplettera de närliggande bostadsområdena i sydvästra Huddinge.

Planprogrammet har samordnats med infrastrukturprojekten Tvärförbindelse Södertörn och Spårväg Syd, men dessa hanteras i separata planerings- och prövningsprocesser som befinner sig i olika skeden. Till exempel är vägplanen för Tvärförbindelse Södertörn laga kraft sedan 19 januari 2024. Mot denna bakgrund har en gemensam miljöbedömning inte bedömts som aktuell.

Följande remissinstanser har inte svarat:
Regionstyrelsen och regionledningskontoret
AB Stokab
Beredningen för trygghet, prevention och demokrati (KS)
Huddinge funktionshindersråd
Stockholm Stad
Friluftsfrämjandet, Huddinge
Glömsta samfällighetsförening
Glömsta fastighetsförening
Backens Fastighetsägarförening
Stockholms Handelskammare, Huddinge
Företagarna i Huddinge
Cykelfrämjandet i Storstockholm

Följande remissinstanser har ingen erinran:
Försvarsmakten
Luftfartsverket
Polisen, Södertörnspolisen
Syvab AB
Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen
Socialförvaltningen
Vård- och omsorgsförvaltningen

Inkomna yttranden från sakägare enligt fastighetsförteckning

Sakägare 1

Sakägaren framför kritik mot att ny bebyggelse planeras i direkt anslutning till befintliga bostadsområden vid Fyrfatsvägen och Tullinge, vilket bedöms påverka rekreationsmiljöer negativt och inte vara anpassat till befintlig bebyggelseskala. Det ifrågasätts även varför annan mark inom programområdet inte nyttjas i stället. Synpunkter lämnas på att naturvärdesobjekt 9 bör undantas från exploatering med hänsyn till dess natur- och rekreationsvärden. Vidare framförs att bebyggelsens omfattning och höjd bör minskas, då den samlade exploateringen bedöms bli för omfattande och riskera att leda till negativa konsekvenser på sikt.

Kommentar:
Bebyggelsestrukturen har tagits fram med hänsyn till befintlig bebyggelse och naturvärden. Loviseberg är ett strategiskt läge för bebyggelse då den planerade spårvägen skapar ett mycket kollektivtrafiknära läge. Majoriteten av bebyggelsen föreslås i närheten av stationerna och längs med huvudgatan som planeras i samma sträckning som spårvägen. En högre täthet föreslås på åkern och närmare stationerna. I de delar som gränsar mot Fyrfatsvägen och Tullinge föreslås bebyggelsen utformas i en lägre skala för att möta den befintliga bebyggelsen. I principsektionerna framgår även att hänsyn ska tas i mötet mellan den nya och befintliga bebyggelsen vilket till exempel kan göras genom att natur sparas för att både skapa en mjuk övergång och skapa en buffertzon mot den lägre befintliga bebyggelsen.

En avvägning mellan det kollektivtrafiknära läget och naturvärden har gjorts, där områden med de högsta naturvärdena (klass 2) undantas från exploatering för att i så stor utsträckning som möjligt visa hänsyn till naturvärden. Naturvärdsobjekt 9 har bedömts i naturvärdesinventeringen ha ett påtagligt naturvärde (klass 3) och har bedömts lämplig för bebyggelse eftersom det kollektivtrafiknära läget väger tyngre än naturvärdena på platsen. Restaurerings- och kompensationsåtgärder planeras att genomföras för att kompensera för de natur- och rekreationsvärden som försvinner.

De föreslagna bebyggelseområdena och våningshöjderna i planprogrammet är nödvändiga för att projektet ska vara ekonomiskt genomförbart. Kommunen medfinansierar både Spårväg Syd och tunnelläggningen av Tvärförbindelse Södertörn, vilket innebär att ett för lågt bostadsantal riskerar att minska projektets intäkter och därmed äventyra genomförandet.

Sakägare 2

Sakägaren uttrycker stark oro över planerna på tät bebyggelse i Loviseberg. Det framhålls att området idag präglas av närhet till natur, lugn och grönområden som används för rekreation, motion och lek. Yttrandet betonar risker med förlust av naturmiljöer, att tät stadsbebyggelse inte passar in i landskapsbilden och att områdets attraktionskraft kan minska om grönvärden exploateras. I yttrandet uppmanas kommunen att bevara naturen och avstå från omfattande exploatering.

Kommentar:
Förvaltningen har förståelse för att frågor kring naturmiljöer, områdets karaktär och grönstruktur är viktiga för närboende. Planprogrammet för Loviseberg utgör ett tidigt skede i planeringen och syftar till att ange övergripande inriktning för områdets utveckling, inklusive bostäder, arbetsplatser, service och gröna miljöer. Kommunen har under lång tid pekat ut Loviseberg för exploatering, bland annat i både tidigare och nuvarande översiktsplaner.

Planprogrammet har anpassats efter och beaktar områdets natur- och rekreationsvärden. Inga naturområden med klass 1 eller 2 tas i anspråk, och befintlig natur föreslås även bevaras mellan den tillkommande bebyggelsen.

Förvaltningen konstaterar även att Lovisebergs utveckling är planerad i linje med regionala och kommunala mål. Exploateringen sker med ambitionen att skapa en blandad och attraktiv stadsdel där bostäder, service och naturvärden kan samexistera, samtidigt som barn, boende och besökare får tillgång till grönområden och rekreationsmöjligheter.

Sakägare 3 och 4

Sakägarna motsätter sig planerna på att omvandla det aktuella naturområdet till bebyggelse och stadsmiljö. De framhåller att området har höga naturvärden, biologisk mångfald och social betydelse, bland annat som rekreationsområde för promenader, jogging och lek. Sakägarna uttrycker oro för att den föreslagna exploateringen skulle medföra ökat buller och trafik, vilket skulle påverka närmiljön och området som buffertzon mot närliggande vägar och bebyggelse. De ifrågasätter om tillräckliga ekologiska konsekvensanalyser har gjorts och önskar att kommunen i stället bevarar naturområdet, lokaliserar bostäder till redan exploaterade områden och involverar de boende mer aktivt i planeringen.

Kommentar:
Förvaltningen förstår sakägarnas oro kring naturmiljöer, biologisk mångfald, rekreation, buller och trafik. Planprogrammet för Loviseberg utgör ett tidigt skede i planeringen och syftar till att ange områdets övergripande utvecklingsinriktning. Kommunen har under lång tid planerat för bebyggelse i Loviseberg, och området har pekats ut för exploatering både i gällande och äldre översiktsplaner.

Planprogrammet har beaktat områdets naturvärden och rekreationsmiljöer. Inga områden med klass 1- eller 2-värden tas i anspråk och befintliga naturområden föreslås bevaras mellan ny bebyggelse. Buller- och trafikförhållanden kommer att säkerställas och hanteras i efterföljande detaljplaneskedet, där byggnaders placering, höjd och gestaltning preciseras.

Förvaltningen konstaterar att Lovisebergs utveckling sker i linje med regionala och kommunala mål. Exploateringen planeras med ambitionen att skapa en blandad och attraktiv stadsdel där bostäder, service och naturvärden kan samexistera, samtidigt som barn, boende och besökare får tillgång till grönområden och rekreationsmöjligheter.

Planprogrammets samråd ger boende och andra möjlighet att ta del av förslaget och lämna synpunkter. Kommunen har tagit del av dessa yttranden och

kommentarer, och dessa kommer att beaktas i det fortsatta planeringsarbetet. Dialogen med boende och andra intressenter kommer även att fortsätta under efterföljande detaljplaneskede, så att möjligheter till påverkan och synpunkter säkerställs även i nästa steg av planeringen.

Sakägare 5

Sakägaren tackar för planprogramsförslaget och tillstyrker detta. Vidare föreslås att fastigheterna Glömsta 1:405, 1:407, 1:403, 1:445 och 1:175 skulle kunna ingå i planprogrammet, och sakägaren uttrycker intresse av att sälja fastigheten Glömsta 1:119.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att sakägaren tillstyrker planprogrammet och att det finns intresse för försäljning av fastigheten Glömsta 1:119.

Planprogrammet har inte utökats med de föreslagna fastigheterna, eftersom syftet med planprogrammet är att utreda och ange riktlinjer för utvecklingen av Loviseberg och inte att studera bebyggelseutveckling i Glömsta.

Sakägare 6

Sakägaren önskar att fastighet Glömsta 1:202 inkluderas i planprogrammet. Fastigheten saknar i dag allmän väg men ligger i direkt anslutning till programområdet och till planerad förskoleverksamhet. Yttrandet framhåller att området bör utredas i ett sammanhang med den planerade bebyggelsen och att Jarlavägens utformning bör ses över, då den idag är utlagd som rekreativt stråk i planprogrammet men historiskt fungerat som tillfartsväg till fastigheten. Privatpersonen välkomnar utvecklingen i området och vill delta i den fortsatta planeringen.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att sakägaren är positiv till planprogrammet. Förvaltningen har inte ändrat programavgränsningen och därmed är sakägarens fastighet inte en del av planprogrammet. Avgränsningen utgår från behovet att utreda utvecklingen av Loviseberg, inklusive Glömstavägens framtida utformning. För detta krävs att angränsande fastigheter norr om Glömstavägen ingår i programområdet. Aktuell fastighet angränsar inte till Glömstavägen och omfattas därför inte.

Frågan om tillfart via Jarlavägen blir aktuell för prövning i samband med detaljplaneläggning i det områden. Jarlavägen redovisas i planprogrammet som ett rekreativt stråk, men den funktionen bedöms inte stå i konflikt med en framtida eventuell tillfart via Jarlavägen till intilliggande bebyggelse.

Sakägare 7

Sakägarna motsätter sig planerna för Loviseberg och uttrycker oro för att skogsområdet intill deras fastighet ska bebyggas, vilket skulle påverka boendemiljön negativt genom insyn, förlust av natur och rekreationsmöjligheter. De framhåller att skogen används flitigt för lek och promenader och att området har ett rikt djurliv. Sakägaren anser att en buffertzon med bevarad skog bör lämnas mellan befintlig bebyggelse och den planerade stadsutvecklingen.

Vidare ifrågasätts behovet av en ny stadsdel med hänvisning till befolkningsutvecklingen, kommunens ekonomi och pågående utbyggnad av Flemingsberg. Sakägarna efterfrågar även en samlad miljöanalys som inkluderar Tvärförbindelse Södertörn och Spårväg Syd, och ifrågasätter planeringsunderlaget och prioriteringen av bostadsbyggande i Loviseberg framför tidigare nekade etableringar i området.

Kommentar:
Förvaltningen noterar att sakägarna motsätter sig planprogrammet och efterfrågar att naturmark bevaras mellan befintlig och ny bebyggelse. Planprogrammet har tagits fram med hänsyn till befintlig bebyggelse och naturvärden. I de delar som gränsar mot Fyrfatsvägen föreslås bebyggelsen utformas i en lägre skala, samt bevaras ett större område med natur i detta område. Detta för att både skapa en mjuk övergång mellan befintlig och tillkommande bebyggelse och för att bevara delar av den befintliga skogen.

Lovisebergs utveckling har under lång tid funnits med i både tidigare och nu gällande översiktsplaner, där området pekats ut för framtida bebyggelse. Planprogrammet samordnas med infrastrukturprojekten Spårväg Syd och Tvärförbindelse Södertörn, som är centrala för områdets tillgänglighet och långsiktiga utveckling.

Avseende synpunkten om befolkningsutveckling och barnunderlag kommer förvaltningen följa dessa trender över tid. Planprogrammet är ett tidigt skede av planeringen och viktigt är att det är flexibelt i sin användning och bebyggelsestruktur.

I samband med framtagandet av planprogrammet har flera utredningar genomförts, bland annat miljökonsekvensbeskrivning, naturvärdesinventering och dagvattenutredning. Förvaltningens bedömning är att programmet med tillhörande utredningar visar att påverkan på natur och rekreation är godtagbar. Detaljer kring bebyggelsens exakta utformning, höjder och avstånd till befintliga fastigheter kommer att studeras närmare i kommande detaljplaneskede, där frågor om insyn, grönstruktur och skyddszoner hanteras mer precist.

Sakägare 8

Sakägaren uttrycker oro över att deras fastighet markerats som ”Utredningsområde - flerbostadshus” i planprogrammet, och efterfrågar ett klargörande kring vad denna markering innebär. Sakägaren motsätter sig exploatering av sin fastighet för flerbostadshus. Vidare framförs att fastigheter längs Vasavägen, Eddastigen och Karolinerstigen, som i dag saknar detaljplan, har behov av förutsebarhet avseende framtida utveckling. Det framförs att dessa områden delar flera värden med Loviseberg och påverkas av trafik- och dagvattenfrågor kopplade till den nya bebyggelsen. Sakägaren anser därför att området borde omfattas av det fortsatta planarbetet och att befintlig bebyggelse norr om Glömstavägen bör bevaras. Det uttrycks också oro för att flerbostadshus i området kan inverka negativt på natur- och kulturmiljövärden.

Kommentar:
Planprogrammet för Loviseberg avser utvecklingen av området söder om Glömstavägen. Området norr om Glömstavägen ingår därför inte i programmets geografiska avgränsning varför fastigheter längs Vasavägen, Eddastigen och Karolinerstigen inte är med i planprogrammet. De rekommendationer som gjorts norr om Glömstavägen utgör principiella medskick inför framtida planläggning av Glömsta. Rekommendationerna innebär heller inte beslut om förändrad markanvändning eller exploatering, utan pekar endast på att ytterligare utredning bör genomföras i ett senare skede. Utveckling av privata fastigheter i området sker på initiativ av fastighetsägaren. Kommunen initierar generellt sett inte detaljplaner som syftar till att tvinga fram förändrad markanvändning för privatägda fastigheter.

Sakägare 9

Sakägarna uttrycker oro för att planeringen av Loviseberg och Spårväg Syd innebär att skogsområden kommer att tas i anspråk. Det hänvisas till tidigare planeringsförsök i området och att skogen då ansågs ha höga värden, bland annat kopplade till fornlämningar. Det framhålls att skogen används flitigt för lek, rekreation och motion samt att den hyser ett rikt djurliv.

Det framförs önskemål om att bebyggelsen och spårvägen placeras längre norrut, samt att ett skogsparti mellan ny bebyggelse och befintliga bostäder bevaras. Det uttrycks också oro för buller och minskad livskvalitet om skogen försvinner. Vidare framförs att området redan upplevs som tätbefolkat och att fler bostäder inte anses önskvärda.

Kommentar:
Planprogrammet syftar till att pröva förutsättningarna för utveckling av Loviseberg i enlighet med kommunens övergripande planering och de åtaganden som följer av Spårväg Syd. Föreslagen bebyggelseutveckling ligger därmed i linje med Huddinge kommuns beslutade mål och visioner. Det bör noteras att planprogrammet bevarar samtliga skogsområden med naturvärdesklass 2. En bärande princip i programmet är även att integrera befintliga naturpartier och topografi för att skapa gröna stråk och behålla viktiga ekologiska och rekreativa värden. I det efterföljande detaljplaneskedet kommer ytterligare utredningar av natur- och kulturmiljö att genomföras, inklusive fornlämningar och deras skydd.

Spårväg Syd är ett regionalt projekt och dess sträckning har studerats utifrån flera tekniska, miljömässiga och samhällsekonomiska aspekter. Dess dragning är utredd och beslutad av Region Stockholm.

Frågor om bebyggelsens omfattning, placering och anpassning till omgivningen kommer att studeras vidare i kommande detaljplaneskede, där hänsyn tas till både rekreationsvärden och befintliga bostadsområdens förutsättningar.

Inkomna yttranden från övriga

Kristdemokraterna i Huddinge

Kristdemokraterna välkomnar planeringen av Loviseberg i samband med att Spårväg Syd byggs mellan Flemingsberg och Skärholmen/Älvsjö, men motsätter sig den föreslagna inriktningen och förespråkar i stället att området utvecklas som en ny trädgårdsstad.

De framhåller att Sverige, särskilt Stockholm, har ett stort behov av nya småhus (villor och radhus) och att småhusbyggandet har släpat efter under flera år, medan flerfamiljshus dominerat. Detta anses bero på att kommuner, särskilt i storstadsområden, inte planerat för nya småhusområden. Regeringen har därför bland annat tillsatt en egnahemskommissionär.

Bristen på småhus driver enligt yttrandet en nettoutflyttning av barnfamiljer från Stockholms län till pendlarkommuner längre bort, samtidigt som det uppstår överskott på nyproducerade lägenheter i storstadsområdet, med omvandling av bostadsrätter till hyresrätter och vakanser i hyresbeståndet. De nedskrivna befolkningsprognoserna pekar också mot minskad efterfrågan på lägenheter.

Inom Spårväg Syds influensområde i Huddinge utgör planerade småhus endast någon enstaka procentenhet. Kristdemokraterna anser att andelen småhus bör öka, särskilt i Loviseberg, för att komplettera flerfamiljshusen i Flemingsbergs stadskärna. De menar att flerfamiljshus tappar attraktivitet snabbare med avstånd från centrum än småhus, och att risken är stor att vakanser i flerfamiljshus blir störst i yttre förortsområden som Vårby gård och Loviseberg.

Kristdemokraterna föreslår att projektet omarbetas utifrån trädgårdsstadens principer. Det innebär en bebyggelse som primärt består av par- och radhus med kompletterande låga flerfamiljshus i som mest två och en halv våning. Runt ett centralt torg kan hus upp till maximalt fem våningar tillåtas om utformning sker stadsmiljömässigt med verksamhetslokaler placeras i bottenvåning. Enligt en preliminär bedömning kan 2 000–3 000 bostäder inrymmas i Loviseberg med en standardtäthet om cirka 40 bostäder per hektar. De menar att mer mark kan göras lämplig för bostäder vid en lägre täthet, bland annat då behovet av samhällsinfrastruktur blir lägre.

Det är möjligt att den kortsiktiga försäljningsintäkten blir högre om Loviseberg planeras utifrån det planprogram som skickats ut på samråd. Men de långsiktiga samhällsekonomiska vinsterna av att planera ett samhälle utifrån människors efterfrågan och i mer mänskliga proportioner i form av en modern trädgårdsstad överstiger med råge de vinster som kommunen kan göra vid en hårdare exploatering av miljonprogramskaraktär likt den som föreslås i planprogrammet.

Kommentar:
Förvaltningen noterar Kristdemokraternas synpunkter om behovet av småhus och en högre andel småhus i Loviseberg. En tillräcklig bostadsvolym är en förutsättning för att projektet ska vara ekonomiskt genomförbart. Kommunen medfinansierar både byggnationen av Spårväg Syd och tunnelläggningen av Tvärförbindelse Södertörn. Om antalet bostäder blir för lågt minskar även projektets intäkter, vilket kan leda till att intäkterna inte räcker till

medfinansieringen eller utbyggnaden av allmän plats och infrastruktur inom programområdet.

Planprogrammet har tagit hänsyn till en variation av bostadstyper, men utgångspunkten har varit att skapa en stadsdel som stödjer målsättningen om att 70 % av resorna ska ske med hållbara färdmedel. Detta innebär en bebyggelsetäthet som kan bära utbyggnad av kollektivtrafik, service och andra funktioner i närområdet.

Loviseberg föreslås därför främst bestå av flerbostadshus i olika höjder och upplåtelseformer, kompletterat med radhus och andra småhus. Inriktningen ligger i linje med översiktsplanens mål om variation i bebyggelse och upplåtelseformer. Samtidigt är planprogrammet ett övergripande och tidigt skede som inte låser fast en exakt utformning, utan möjliggör olika utfall i kommande detaljplaneskede. En förutsättning är dock att en tillräcklig bostadsvolym säkerställs för att skapa ekonomiska förutsättningar för genomförandet.

Synpunkten om en trädgårdsstad med lägre exploatering noteras. En sådan bebyggelseinriktning skulle dock innebära att avsevärt färre bostäder kan byggas inom gång- och cykelavstånd till spårväg, vilket minskar underlaget för kollektivtrafik, service och annan samhällsinfrastruktur. Det skulle även innebära ett större markanspråk per bostad, vilket kan påverka möjligheterna att bevara större sammanhängande naturområden.

Förvaltningen bedömer att planprogrammet, med sin blandning av bebyggelsetyper och upplåtelseformer, ger förutsättningar för en varierad och hållbar stadsdel, samtidigt som det långsiktiga bostadsförsörjningsbehovet kan tillgodoses.

Spårvägen Cykelförening

Spårvägen Cykelförening uppförde 2021/2022 en flowtrail längs Göta landsväg på det område som kommunen planerar att bebygga med bostäder och skola. Flowtrailen har byggts för att ge unga cyklister möjlighet till träning i svår terräng samt för att öka intresset för mountainbike.

Föreningen har investerat cirka 2 miljoner kronor, främst via bidrag, och har arrenderat marken kostnadsfritt från kommunen. Flowtrailen är öppen för allmänheten utöver schemalagd träning för föreningen, vilket gör anläggningen tillgänglig för fler än enbart klubbens medlemmar.

Vid byggnation av Loviseberg är det viktigt att flowtrailen flyttas till annan lämplig mark i skogen runt Flottsbro. Närheten till Flottsbros faciliteter, som parkering, är positiv. Utmaningar kan uppstå i form av att hitta mark med rätt lutning och yta samt entreprenör för flytten. Föreningen önskar fortsatt dialog med kommunen för att hitta en lösning som bevarar flowtrailen.

Kommentar:
Förvaltningen tackar för informationen om Spårvägen Cykelförenings flowtrail och noterar dess betydelse både för klubbmedlemmar och allmänheten.

Den planerade bebyggelsen i Loviseberg påverkar flowtrailens nuvarande läge, och förvaltningen ser positivt på att den kan flyttas till annan lämplig plats i

skogen kring Flottsbro med god tillgång till faciliteter. Kommunen kommer att föra fortsatt dialog med föreningen för att hitta en lämplig lösning.

Privatperson 1

Privatpersonen efterfrågar en tydligare redovisning av hur Glömstavägen påverkas av planprogrammet. Yttrandet lyfter att vägen idag har mycket trafik, att boende längs sträckan upplever en besvärlig trafiksituation och att olyckor inträffar frekvent.

Kommentar:
Glömstavägen är Trafikverkets väg. Trafikverket har ett projekt där de planerar att bygga en gång- och cykelväg längs med Glömstavägen samt övergångsställen till busshållplatser. Detta kommer förbättra säkerheten på Glömstavägen. När Trafikverkets vägprojekt ”Tvärförbindelse Södertörn” är utbyggd kommer mycket trafik från Glömstavägen i stället använda denna väg. Det innebär att på sikt kommer trafiksäkerheten förbättras på Glömstavägen.

Efter att gång- och cykelvägen och Tvärförbindelse Södertörn är utbyggd kommer Glömstavägen lämnas över till Huddinge kommun. På lång sikt planerar Huddinge att bygga om Glömstavägen till en mer stadslik gata med lägre hastigheter och ytterligare trafiksäkrare miljö.

Privatperson 2

Privatpersonen framhåller att kommunen inte bör påbörja utbyggnad av ett nytt område innan utvecklingen i Norra Glömsta är färdigställd. I yttrandet beskrivs dagens situation i Norra Glömsta med cirka 150 fastigheter utan kommunalt vatten och avlopp samt ett känsligt naturområde som belastas. Vidare framhålls brister i infrastrukturen, såsom avsaknad av gång- och cykelvägar, otillräckliga bussförbindelser och bristfällig gatubelysning, vilket särskilt påverkar barnfamiljer i området.

Kommentar:
Området Loviseberg är utpekat för exploatering och utveckling i både den regionala utvecklingsplanen och kommunens översiktsplan. Spårväg Syd planeras att gå genom Loviseberg. Huddinge kommun har åtagit sig att bygga 15 500 bostäder fram till 2035 inom ramen för Sverigeförhandlingen. Loviseberg är ett av områdena som bidrar till att uppnå detta åtagande. Förvaltningen anser att bygga ut Loviseberg är i linje med undertecknade avtal och strategisk planering.

Privatperson 3

Privatpersonen uttrycker oro över trafiksituationen kring Glömstaskolan, särskilt på Bergavägen i samband med lämning och hämtning. Det beskrivs att den enfiliga vägen mellan Glömstahallen och skolan skapar riskfyllda trafiksituationer, särskilt vid korsningen Bergavägen/Kästavägen. Yttrandet lyfter också att den grusade ytan som idag används för informell parkering minskar trängseln vid skolans avlämningsplatser, men att denna yta riskerar att försvinna om planerna för Loviseberg genomförs. Privatpersonen menar att detta skulle förvärra trafiksituationen ytterligare och öka riskerna för barn. Det framförs även att fler avlämningsplatser, förbättrade kollektivtrafiklösningar samt en större och

mer funktionell avlämningsyta nära skolan behövs, eftersom nuvarande utformning inte bedöms tillräcklig för att möta trafiktrycket.

Kommentar:
Förvaltningen noterar situationen vid hämtning och lämning vid Glömstaskolan och den oro som finns över vad ytterligare exploatering i närområdet kan innebära för trafiksituationen. Planprogram Loviseberg omfattar inte detta område och förvaltningen bedömer att Lovisebergs utveckling inte påverkar trafiksituationen vid Glömstaskolan på ett betydande sätt. Däremot finns det andra projekt i närheten av skolan som kan göra det. Förvaltningen här därmed fört vidare synpunkten till detaljplaneprojektet vid Lövstastigen.

Privatperson 4

Privatpersonen ifrågasätter varför kommunen upprättar ett planprogram när Tvärförbindelse Södertörn är under omprövning och planen för Spårväg Syd ännu inte är fastställd. Personen uttrycker oro över att planprogrammet kan behöva revideras och framhåller att området är ett populärt friluftsområde med äldre skog som riskerar att avverkas. Vidare ifrågasätts kommunens hänvisning till Sverigeförhandlingen, då personen menar att ersättning enligt den ursprungliga modellen inte kommer att utgå och att kommunen därför inte är skyldig att bygga ett visst antal bostäder.

Kommentar:
Förvaltningen vill framhålla att planprogrammet för Loviseberg utgör ett tidigt skede i planeringen. Syftet är att ge en övergripande inriktning för områdets utveckling, vilket inkluderar bostäder, arbetsplatser, service och gröna miljöer, samt att identifiera frågor som behöver utredas vidare i efterföljande detaljplaneskede.

Förvaltningen är medveten om att Tvärförbindelse Södertörn och Spårväg Syd ännu inte är fastställda och att dessa infrastruktursatsningar påverkar möjligheterna till utbyggnad. Förvaltningen anser även att ingående avtal, så som Sverigeförhandlingen, gäller och att kommunens hållning bör vara att uppfylla detta.

Områdets värdefulla natur- och friluftsvärden har beaktats i planprogrammet, och park- och grönstrukturer är integrerade för att möjliggöra rekreation, motion och biologisk mångfald även efter framtida utbyggnad. Vidare kommer kompensationsårder att genomföras studeras djupare i efterföljande detaljplaneskede och senare verkställas i genomförandeskedet.

Privatperson 5

Privatpersonen framhåller att de genomförda utredningarna visar att den planerade exploateringen medför omfattande påverkan på naturmiljöer med höga naturvärden. Det hänvisas till att flera områden klassats med höga naturvärden (klass 2 och 3) samt att två särskilt värdefulla hällmarkstallskogar riskerar att fragmenteras eller helt förstöras. Yttrandet lyfter förekomst av skyddade och fridlysta arter, bland annat större vattensalamander, rödlistade fågelarter och fladdermöss, med hänvisning till inventeringar och artskyddsutredningar som bedömer att exploateringen riskerar att strida mot Artskyddsförordningen.

Privatpersonen menar att de föreslagna kompensationsåtgärderna är otillräckligt beskrivna och inte prövade i sammanhanget, och att exploateringen därför bör stoppas helt eller kraftigt reduceras inom områden med höga naturvärden.

Vidare framförs att programhandlingarna bedöms sakna en tillräcklig redovisning av alternativa lokaliseringar samt ett tydligt nollalternativ, vilket enligt privatpersonen är krav enligt både miljöbalken och plan- och bygglagen. Privatpersonen anser därför att kommunen bör komplettera materialet med en utförligare alternativredovisning innan planarbetet fortsätter.

Yttrandet pekar även på brister i dagvattenutredningen, där utredningen uppges identifiera kraftigt ökade dagvattenflöden med risk för översvämning och försämrad vattenkvalitet i Albysjön. Kapaciteten i föreslagna lösningar som LOD-åtgärder och våtmarker bedöms som potentiellt otillräcklig, och privatpersonen menar att exploateringen inte bör tillåtas innan tillräckligt dimensionerade och säkerställda dagvattenlösningar finns.

Privatpersonen lyfter också att kulturmiljöanalysen visar att Loviseberg har höga kulturhistoriska värden, inklusive fornlämningar och äldre odlingslandskap. Kommunen uppmanas att anpassa eller avstå från exploatering inom dessa känsliga områden.

Avslutningsvis framförs oro för att förslaget strider mot kommunens egna hållbarhetsmål, bland annat genom ökad biltrafik, fragmentering av ekologiska spridningskorridorer och minskad tillgång till närnatur. Utifrån detta, samt med hänvisning till Boverkets nedreviderade bostadsprognoser, anser privatpersonen att kommunen bör ompröva behov och omfattning av planprogrammet och eventuellt pausa eller minska exploateringen.

Kommentar:
Avseende naturvärden och artskydd har inventeringar och utredningar genomförts som underlag för programförslaget. Strukturen har anpassats med hänsyn till identifierade värden, bland annat genom att områden med höga naturvärden (klass 2) i undantas från bebyggelse. Frågor kopplade till artskydd kommer att utredas vidare och hanteras mer detaljerat i kommande detaljplaneskede, där även ytterligare inventeringar kan aktualiseras utifrån då gällande förutsättningar.

Förvaltningen har inom programarbetet genomfört överväganden av alternativa lokaliseringar av bebyggelse inom programområdet och dess närområde. Dessa överväganden har skett som en del av den iterativa planeringsprocessen och har lett till anpassningar av den föreslagna strukturen. För en mer utförlig redovisning hänvisas till bemötandet av länsstyrelsens yttrande. Förvaltningens samlade bedömning är att planprogrammet och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning uppfyller kraven enligt miljöbalken avseende lokalisering.

Avseende dagvatten visar den genomförda utredningen att föreslagna åtgärder möjliggör erforderlig fördröjning och rening. Bedömningen är att planerad utveckling inte äventyrar möjligheterna att följa gällande miljökvalitetsnormer för

vatten eller skyddsföreskrifter för berörda vattenskyddsområden. Frågan kommer att studeras vidare och preciseras i kommande detaljplaneskede.

Programförslaget har anpassats med hänsyn till kulturmiljövärden. Bland annat bevaras och lyfts Göta landsväg fram som en del av områdets struktur.

Den föreslagna utvecklingen utgår från kommunens översiktsplan samt åtaganden kopplade till Sverigeförhandlingen, där utbyggnad i kollektivtrafiknära lägen utgör en central utgångspunkt. Förvaltningens bedömning är att planprogrammet är förenligt med dessa strategiska ställningstaganden och att det finns goda förutsättningar att utveckla området med hänsyn till miljö- och klimatfrågor. Något omtag av planprogrammet bedöms därför inte vara aktuellt.

Privatperson 6

Privatpersonen framhåller att Gamla Stockholmsvägen planeras stängas och att det därför är av största vikt att deras fastighet längs Glömstavägen får en alternativ, direkt och permanent infart till Glömstavägen. Detta är viktigt för att säkerställa tillgång och tillgänglighet för både boende och verksamheter på fastigheten, samt för att möjliggöra säker passage.

De önskar vara delaktiga i dialogen om hur tillgången till Glömstavägen kan integreras i den nya infrastrukturen och betonar att frågan bör hanteras tidigt i planeringsprocessen.

Privatpersonen lyfter fastighetens potential för verksamheter som kan bidra till lokal utveckling och sysselsättning, och framhåller behovet av att skydda fastigheten från trafikstörningar som kan uppstå vid förändringar av trafikflöden i samband med avstängningen av Gamla Stockholmsvägen.

De föreslår att kommunen beaktar lägre hastighetsgränser, bullerskydd och/eller andra trafikdämpande åtgärder för att minimera negativa effekter.

Kommentar:
Planeringen av förändringar av Gamla Stockholmsvägen och Glömstavägen sker inom ramen för Trafikverkets arbete. Detta omfattar dels den laga kraft-vunna vägplanen Tvärförbindelse Södertörn, dels ett pågående projekt för att anlägga en gång- och cykelväg längs Glömstavägens norra sida, inklusive nya övergångsställen.

Enligt Trafikverkets planering kommer utfarten mellan Gamla Stockholmsvägen och Glömstavägen att stängas. Den befintliga infarten till er fastighet planeras dock att vara kvar. Även kopplingen mellan Gamla Stockholmsvägen och Glömstavägen via Björkhagsvägen avses bestå.

Den planerade gång- och cykelvägen längs Glömstavägen bedöms förbättra både trafiksäkerhet och tillgänglighet till er fastighet.

Eftersom Glömstavägen är en statlig väg är det Trafikverket som har mandat att besluta om och genomföra förändringar. Synpunkter om infart, trafiksäkerhet och deltagande i planeringen behöver därför riktas till Trafikverket.

Privatperson 7

Privatpersonen framhåller vikten av att ta hänsyn till Gamla Götalandsvägens historiska sträckning. Som exempel lyfts Årstafältet, där bebyggelsen placerats tvärs över vägen, vilket resulterat i en miljö utan historisk koppling och med brist på karaktär. Yttrandet menar att en mindre vridning av bebyggelsen hade möjliggjort att bevara landsvägens sträckning och samtidigt rymma samma antal hus.

Kommentar:
Den del av Gamla Göta landsväg som omfattas av planprogrammet är idag delvis asfalterad. Den sträcka som inte är asfalterad planeras att bevaras i sin helhet, med ett skyddsavstånd på 10 meter befintlig natur på båda sidor. Detta bedöms bidra till att bevara förståelsen och känslan av att färdas genom ett skogslandskap. Den asfalterade delen föreslås omvandlas till parkstråk.

Gamla Göta landsväg kommer att korsas gemensamt av Spårväg Syd och huvudgatan, vilket innebär att upplevelsen av den historiska vägen till viss del påverkas. Spårväg Syd bedöms dock vara en viktig och central del för stadsdelens utveckling.

Gamla Göta landsväg planeras dessutom att löpa längs den centrala stadsdelsparken, där även den befintliga hällristningen bevaras. Förvaltningen gör därför bedömningen att den kulturhistoriskt viktiga vägkopplingen får en framträdande roll i den nya stadsdelen och fortsatt kommer vara tydligt läsbar i bebyggelsestrukturen.

Privatperson 8

I yttrandet framförs det att Loviseberg inte bör byggas ut om Spårväg Syd inte genomförs samt att om parkeringsnormen sätts till 0,2 parkeringsplatser per hushåll i Loviseberg kommer boende använda Flottsbros kundparkeringar.

Flemingsbergs vårdcentral uppges redan vara hårt belastad och det bedöms som osannolikt att en ny vårdcentral etableras i Loviseberg på grund av höga kostnader.

Avverkning av äldre skog anses ha negativ miljöpåverkan. Fråga ställs om EU har godkänt avverkning av så stora skogsområden nära en storstad.

Frågor ställs om hur det nya centrumet kommer utformas, om det kommer finnas polisnärvaro eller om området i stället kommer övervakas med kameror.

Frågor ställs även om hur avfallshanteringen kommer att lösas och om en ny fjärrvärmecentral planeras.

Oro uttrycks för dagvattenhanteringen, med förhoppning om att dagvatten inte släpps ut orenat i Tullingesjön.

Kommentar:
Om Spårväg Syd inte byggs kommer planprogrammet för Loviseberg att behöva omarbetas, och förvaltningen kommer då att göra en ny bedömning av vilken utveckling som kan vara lämplig.

Planprogrammets målsättning är att 70 % av alla resor till och från Loviseberg ska ske med hållbara färdmedel. En ny spårvägslinje samt en expressbusslinje planeras för att underlätta detta. Förvaltningen bedömer att förutsättningarna för en låg parkeringsnorm i Loviseberg är både motiverade och genomförbara.

Ett centrum med varierat utbud av service planeras i Loviseberg, och målsättningen är att en vårdcentral ska etableras inom området.

Utvecklingen innebär att viss skog kommer att avverkas. Stora delar av skogen kommer dock att bevaras, särskilt de områden som är utpekade med höga naturvärden. Förvaltningen bedömer att projektet tar god hänsyn till naturvärden.

Eftersom ett planprogram är ett tidigt skede i planeringen är detaljer som centrumets exakta utformning, eventuell polisnärvaro och utformning av uppvärmningssystem ännu inte fastställda.

Dagvattnet från området kommer att ledas till Albysjön efter rening i två steg. (i) Genom lokalt omhändertagande av dagvatten (exempelvis gröna tak och diken) och (ii) våtmarksområde på östra åkermarken med permanent vattenspegel.

Privatperson 9

I yttrandet framförs att de bor i Glömsta och dagligen använder skogen mellan gångvägen till Källbrinks idrottsplats och Vistaberg. Området beskrivs som ett värdefullt naturområde som bidrar till avkoppling i vardagen. Privatpersonen anser att kommunens planer på ny bebyggelse i detta område bör omprövas och att bebyggelse i stället bör utvecklas på andra platser, exempelvis inom befintliga industriområden.

Kommentar:
Förvaltningen noterar synpunkten. Planprogrammet för Loviseberg omfattar dock inte området mellan gångvägen till Källbrinks idrottsplats och Vistaberg. Förslag på bebyggelse i detta område behandlas i detaljplanen för ”Vista skogshöjd”. Synpunkten vidarebefordras därför till det projektet för fortsatt hantering.

Privatperson 10

Personen ser positivt på att Loviseberg utvecklas och att dalen utnyttjas för bostäder. Samtidigt uttrycks oro över hög befolkningstäthet och höga flerbostadshus, och önskemål om mer lågmäld villabebyggelse. Personen betonar vikten av god arkitektur och trivsamma, humana bostadsmiljöer och föreslår att bebyggelsen inte bör överstiga 3–4 våningar, utom i närhet till redan högre stadsbebyggelse. Lågmäld och kvalitativ utbyggnad anses viktig för områdets långsiktiga attraktivitet.

Kommentar:
Förvaltningen noterar yttrandets positiva inställning till att området utvecklas med bostäder och tar till sig synpunkterna om bebyggelsens höjd och karaktär. Planprogrammet anger övergripande riktlinjer för Lovisebergs utveckling, där bebyggelsens höjd och täthet avvägts mot landskap, befintlig bebyggelse och ekonomisk hållbarhet. Bebyggelseområdena har delats in i tre olika skalor, där den tätaste miljön föreslås längs spårvägen och i centrum, med byggnader mellan

5–8 våningar. I övriga delar planeras en lägre skala. Förvaltningen vill understryka att Loviseberg innebär stora investeringar på statlig, regional och kommunal nivå, och att en tillräcklig mängd bostäder är nödvändig för att skapa ett ekonomiskt hållbart område.

Detaljer kring byggnadshöjd, arkitektur och stadsrumsutformning preciseras i kommande detaljplaneskede, där också möjligheten att skapa trivsamma och människovänliga miljöer säkerställs.

Privatperson 11 och 12

Privatpersonerna motsätter sig planprogrammet för Loviseberg i dess nuvarande form och anser att projektet, i första hand, avbryts eller omprövas. Personen lyfter framför allt oro för förlust av värdefull orörd natur och rekreationsområden, risk för trafikproblem och otillräcklig infrastruktur, brister i beslutsunderlag såsom miljökonsekvensbeskrivningar och bulleranalyser, samt risk för att områdets landskapsidentitet och lugna karaktär går förlorad. Yttrandet påpekar också att information och dialog med närboende upplevs som otillräcklig och efterlyser ökat medborgarinflytande.

Som alternativ föreslås att kommunen prioriterar förtätning i redan bebyggda områden, bevarar Lovisebergs naturområden och inväntar att nödvändig infrastruktur (Tvärförbindelse Södertörn och Spårväg Syd) är genomförd innan ny stadsdel byggs. Om planen ändå genomförs uttrycks en önskan om att bebyggelsen begränsas till området närmast Glömstavägen, medan den södra delen av skogen skyddas som natur- och rekreationsområde.

Sammanfattningsvis menar privatpersonerna att planprogrammet saknar viktiga underlag, hotar naturvärden, riskerar ökad trafik och buller, samt har brister i demokratisk förankring.

Kommentar:
Förvaltningen noterar oron för förlust av natur- och rekreationsområden, risker kopplade till trafik och buller samt behovet av att vänta på infrastruktur innan byggnation. Förvaltningen delar uppfattningen att Lovisebergs natur- och rekreationsvärden är viktiga och har därför utformat planprogrammet med hänsyn till befintlig natur, grönstruktur och områdets landskapskaraktär.

Lovisebergs utveckling har varit planerad under lång tid och är med i både gällande och tidigare översiktsplaner samt regional utvecklingsplan (RUFS 2050). Planprogrammet anger övergripande riktlinjer för området och utgör ett tidigt skede i planeringen. Detaljer kring bebyggelsens placering, höjd, gestaltning, bullerskydd och trafiklösningar preciseras i kommande detaljplaneskede, där även konkreta skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder studeras.

Planprogrammet samordnas med infrastrukturprojekten Tvärförbindelse Södertörn och Spårväg Syd, men dessa hanteras i separata plan- och prövningsprocesser. Ett planprogram är ett tidigt skede i planeringsprocessen och en utbyggnation av Loviseberg enligt planprogrammet behöver den planerade infrastrukturen.

Samråd har hållits, vilket gett närboende möjlighet att påverka planprogrammet, och dialogen kommer att fortsätta under efterföljande detaljplaneskeden.

Privatperson 13

Privatpersonen framför att kommunen bör verka för att en hållplats för Spårväg Syd lokaliseras vid Katrinebergsvägen/Resedavägen. En sådan placering bedöms enligt yttrandet förbättra tillgängligheten för både skolbarn och boende i området och underlätta resandet till och från närområdet.

Kommentar:
Förvaltningen noterar synpunkten om en hållplats för Spårväg Syd vid Katrinebergsvägen/Resedavägen. Hållplatsers placering hanteras i den separata planeringen för Spårväg Syd, som leds av Region Stockholm. Synpunkten kommer att föras vidare till det arbetet.

Privatperson 14

Privatpersonen motsätter sig hög exploatering i Loviseberg och efterfrågar i stället en lågmäld, lummig trädgårdsstad med låg bebyggelse. Personen framhåller att områden med småhus bör bevaras, att Flemingsberg kan utvecklas med högre bebyggelse och service, samt att skog och natur ska skyddas för att värna både människor och djurliv.

Kommentar:
Lovisebergs utveckling har varit planerad under lång tid och är med i både gällande och tidigare översiktsplaner samt regional utvecklingsplan (RUFS 2050). Planprogrammet är därmed i linje med de mål som finns för området.

Privatperson 15

Synpunkterna uttrycker oro för att den planerade utvecklingen kan leda till en betydande försämring av boendemiljö och livskvalitet i Glömsta, särskilt för äldre boende. Det framförs att området i dag präglas av stillhet och närhet till natur, och att detta bör bibehållas både under genomförandet av projektet och i den färdiga bebyggelsen. Det framförs även farhågor om att ny bebyggelse med modern utformning skulle skapa stora kontraster mot befintliga bostäder och riskera att stå tom, vilket anses kunna få negativa konsekvenser både för projektets genomförbarhet och för värdet på befintliga fastigheter. En felriktad exploatering bedöms kunna innebära ekonomiska risker för nuvarande fastighetsägare, särskilt pensionärer. Vidare lyfts oro för att området kan komma att präglas av byggarbetsplatsmiljö under många år, med påverkan på områdets lugna och naturnära karaktär. Det framförs att kommunen har ett stort ansvar att visa hänsyn både till boende och till naturmiljön vid fortsatt planering.

Kommentar:
Förvaltningen har förståelse för att förändringar i närmiljön kan väcka frågor och osäkerhet, särskilt för boende som bott länge i området och för äldre invånare. Planprogrammet befinner sig i ett tidigt skede av planeringsprocessen och utgör ett övergripande strategiskt underlag. Programmet utformas i enlighet med mål och inriktning i kommunens övergripande planering, inklusive gällande översiktsplan samt de åtaganden som följer av Sverigeförhandlingen.

I planprogrammet bevaras all skog med naturvärdesklass 2. Därutöver har höga ambitioner satts för att befintlig skog inom programområdet ska integreras mellan bebyggelsestrukturerna. Topografin ska också beaktas för att minimera schaktning och sprängning. Förvaltningen anser att planprogrammet har anpassats till områdets karaktär och tar hänsyn till natur- och landskapsvärden.

Frågor om byggskeden och påverkan under genomförandet hanteras i senare skeden, men förvaltningen är medveten om att byggnation kan innebära störningar och kommer att ställa krav på att sådana begränsas så långt det är möjligt.

När det gäller farhågor om bostädernas utformning och efterfrågan kommer detta att utredas vidare i kommande detaljplaneskede, där både marknadsmässiga aspekter och arkitektur vägs in.

Privatperson 16

Yttranden uttrycker oro för att skogsområdet tas i anspråk och betonar dess betydelse för rekreation, hälsa och livskvalitet för boende i området. De efterfrågar att skogen bevaras och hänvisar till kommunens målsättning om närhet till grönområden. Vidare framförs oro för den samlade påverkan från Loviseberg, Spårväg Syd och Tvärförbindelse Södertörn, samt önskemål om en gemensam miljöbedömning och minskad exploatering.

Kommentar:
I planprogrammet bevaras all skog med naturvärdesklass 2. Därutöver har höga ambitioner satts för att befintlig skog inom programområdet ska integreras mellan bebyggelsestrukturerna. Topografin ska också beaktas för att minimera schaktning och sprängning. Förvaltningen anser att planprogrammet har anpassats till områdets natur- och landskapsvärden.

Planprogrammet har samordnats med infrastrukturprojekten Tvärförbindelse Södertörn och Spårväg Syd, men dessa hanteras i separata planerings- och prövningsprocesser som befinner sig i olika skeden. Till exempel är vägplanen för Tvärförbindelse Södertörn laga kraft sedan 19 januari 2024. Mot denna bakgrund har en gemensam miljöbedömning inte bedömts som aktuell.

Frågor om bebyggelsens omfattning, placering och anpassning till omgivningen kommer att studeras vidare i kommande detaljplaneskede, där hänsyn tas till både rekreationsvärden och befintliga bostadsområdens förutsättningar.

Privatperson 17

Yttrandet uttrycker stark oro och motsätter sig planprogrammet för Loviseberg. Synpunkterna avser bland annat risk för översvämning, påverkan på natur- och kulturvärden, val av bostadsform, omfattningen av föreslagen bebyggelse samt behovet av nya centrum och spårväg. Vidare lyfts oro för byggstörningar, barriäreffekter mot befintlig bebyggelse samt bristande redovisning av det ökade servicebehovet. Yttrandet ifrågasätter även projektets förenlighet med kommunens klimat- och hållbarhetsmål.

Kommentar:
Planprogrammet utgör ett övergripande och tidigt skede i planeringen och syftar till att ange en långsiktig inriktning för områdets utveckling. De frågor som lyfts i yttrandet har i varierande grad studerats inom programarbetet och kommer i flera fall att utredas vidare i kommande detaljplaneskede.

Avseende risk för översvämning och dagvatten har utredningar genomförts som visar att området kan utvecklas med hänsyn till dessa förutsättningar, under förutsättning att lämpliga åtgärder vidtas. Frågan kommer att studeras vidare och preciseras i kommande detaljplaneskede.

Planprogrammet har anpassats med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden. Områden med höga naturvärden har i huvudsak undantagits från bebyggelse, och kända kulturmiljövärden beaktas i den föreslagna strukturen.

Den föreslagna bebyggelsestrukturen syftar till att möjliggöra en varierad bebyggelse med närhet till kollektivtrafik, service och grönområden. Frågor om bebyggelsetäthet, utformning och anpassning till befintlig bebyggelse kommer att studeras vidare i detaljplaneringen.

Planeringen av området utgår från kommunens översiktsplan och behovet av bostadsförsörjning i kollektivtrafiknära lägen. Spårväg Syd utgör en viktig del i denna utveckling, men den fortsatta planeringen kommer att behöva anpassas utifrån aktuella förutsättningar.

Frågor om behovet av ny samhällsservice, såsom skolor och förskolor, har utretts i programarbetet och redogörs i programhandlingen. Detta kommer kontinuerligt utredas vidare och hanteras i den fortsatta planeringen i takt med områdets utveckling.

Under genomförandeskedet kan störningar uppstå, vilket är vanligt vid större utbyggnadsprojekt. Dessa frågor hanteras i senare skeden och i samband med genomförandet.

Förvaltningens samlade bedömning är att planprogrammet utgör en lämplig avvägning mellan olika allmänna och enskilda intressen och att det finns förutsättningar för att utveckla området med hänsyn till miljö, hälsa och långsiktig hållbarhet.

Privatperson 18

Yttrandet motsätter sig planprogrammet i dess nuvarande form och anser att exploateringen av Loviseberg bör omprövas eller att programmet revideras. Synpunkterna avser främst behovet av att bevara skogsområden, särskilt i anslutning till Kästa och i den södra delen av planområdet, för att säkerställa rekreationsvärden, ekologiska samband och skydd mot buller.

Vidare framhålls att anlagda parker inte kan ersätta befintliga naturmiljöer samt att konsekvenserna av ökad befolkning på närliggande naturområden inte är tillräckligt analyserade.

Yttrandet efterfrågar även en tydligare helhetsbild av hur Loviseberg samspelar med övrig utveckling i sydvästra och mellersta Huddinge samt ifrågasätter den

föreslagna bebyggelsestrukturen, med önskemål om större inslag av småhusbebyggelse.

Slutligen framförs kritik mot den sociala konsekvensanalysen och barnkonsekvensanalysen, som bedöms vara bristfälliga, bland annat avseende metod, underlag och att Ivans grill framhävs då den ligger långt från området.

Kommentar:
Planprogrammet utgör ett övergripande och tidigt skede i planeringen och syftar till att ange en långsiktig inriktning för områdets utveckling. De frågor som lyfts i yttrandet har i varierande grad studerats inom programarbetet och kommer i flera fall att utredas vidare i kommande detaljplaneskede.

Planprogrammet har anpassats med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden. Områden med höga naturvärden har i huvudsak undantagits från bebyggelse, och en ambition finns att integrera befintliga naturmiljöer i bebyggelsestrukturen. Sammanhängande grönstråk beaktas i planeringen för att möjliggöra ekologiska samband och rekreativa funktioner.

Den föreslagna bebyggelsestrukturen syftar till att möjliggöra en varierad bebyggelse med närhet till kollektivtrafik, service och grönområden. Frågor om bebyggelsetäthet, utformning och anpassning till befintlig bebyggelse kommer att studeras vidare i detaljplaneringen.

Planprogrammet utgår bland annat från kommunens översiktsplan och de åtaganden som följer av Sverigeförhandlingen. Loviseberg är en del av en större utveckling i sydvästra Huddinge, där flera områden planeras parallellt. Dessa utvecklingsområden kompletterar varandra och bidrar till kommunens långsiktiga bostadsförsörjning och utveckling av kollektivtrafiknära lägen.

Den föreslagna bebyggelsen i Loviseberg har en lägre täthet än i exempelvis Flemingsberg och centrala delar av Huddinge. Området planeras med en mer naturnära karaktär där befintliga landskapsvärden tas tillvara. Samtidigt är en viss bebyggelsevolym en förutsättning för att möjliggöra utbyggnad av infrastruktur och service i området.

Planeringen omfattar även tillkommande service i form av mindre centrumfunktioner som bedöms tillgodose både befintligt behov av service i Glömsta och tillkommande behov från den nya stadsdelen i Loviseberg.

Avseende nyttjande av naturområden kommer frågor om tillgänglighet, kapacitet och slitage att behöva hanteras vidare i kommande detaljplaneskede. Det bör samtidigt noteras att stora sammanhängande naturområden fortsatt kommer att finnas kvar både inom Loviseberg och i angränsande områden såsom Flottsbro. I dagsläget är delar av Loviseberg relativt svåråtkomliga, bland annat till följd av barriäreffekter från Glömstavägen och ett begränsat antal tillgängliga och trygga passager. Förvaltningens samlade bedömning är att det även efter genomförd exploatering kommer att finnas god tillgång till natur i kommundelen, och att planprogrammet innebär en avvägd utveckling mellan bebyggelse och bevarande av naturvärden och rekreation.

Intervjuer har genomförts med näringsidkare verksamma i området, företrädare för föreningslivet samt två lokala förskolor. Därutöver har informella samtal förts med besökare i Flottsbro. Dessa dialoger har utgjort en del av underlaget till den sociala konsekvensanalysen. Förvaltningens bedömning är att den genomförda analysen utgör ett relevant underlag i detta skede av planeringen. Att Ivans grill lyfts fram i underlaget beror på att den av flera intervjuade identifierats som en viktig mötesplats i närområdet.

Övriga 1

Tre anonyma yttranden motsätter sig planprogrammet och vill att naturen bevaras.

Kommentar:
Lovisebergs utveckling har varit planerad under lång tid och är med i både gällande och tidigare översiktsplaner samt regional utvecklingsplan (RUFS 2050). Planprogrammet är därmed i linje med de kommunala mål som finns för området.

Björn Gyllensten

Planarkitekt